

Algirdas.

Sonus Gedimino, brolis Keistucio, Algirdas buvo vienu iš senovės karžygių. Viespatavo nuo 1344 iki 1377 metų. Prie jo Lietuvos rubežiai dideliai prasiplatino ir traukėsi nuo Baltųjų marių iki Juodųjų. Gediminas priplakė prie Lietuvos sijas žemes: VOLYNIU, PODOLIJA IR SIEVERINE RUSIJA, t. y. beveik visą sijaudieninę MALORUSIJA. VOLYNIU Lietuva įgijo tokiu būdu: Liubartas, Gedimino sunus, buvo apsi-vedęs su Volyniaus kunigaikszietu, kuriai mirus ir jokių įpėdinių neturint, visas tas krasztas pateko Gedimino sunui Liubartui, kurs tuoj lietuviszka kariauna jį apėmė. Bet ne teip lengvai lietuviams atsiėjo. Lenkai teipgi turėjo pretensijas prie Volyniaus. Iš to kilo ilga karė lietuvių su lenkais, kuri traukėsi nuo 1349 iki 1366 metų. Daug buvo kraujo praliejimo ir visokių kersztų, kol pagalios lietuviiai su lenkais nesusitaikė. Didesnę dalį Volyniaus paėmė Lietuva, o menkesnę apėmė lenkai.

PODOLIU įgavo sziteip. Rusiją anno-se laikuose laikė užėmę totoriai, kurie ėmė nuo rusų donią. Krasztas buvo sunaikintas, o žmonės varginami. Matydamas tai Algirdas užmanė tą szalį apimti. Lietuviszka kariuminė su sitiko su totoriais ties vieta, vadina

ma, „Sinie Vody“. Muszis buvo karsztas ir atsiliko su neiszpasakytu kraujo praliejimu. Totoriai savo nuožmumu ir stiprybe buvo pergąsdinę visą Europą ir kur tik ėjo, su kuom susirėmė, visus pergalėjo. Lietuviai vienog nepasibijojo su jais kariauti ir tame baisiame muszije totorius apveikė. Gediminas apemė Podoliaus miestus ir pavedė tą szalį valdymui sunams garsaus savo vado Karjoczio.

RYTINE RUSIJA arba SIEVERINE apėmė Gediminas tuoj po užėmimo Podoliaus. Tos žemės gyventojai, kankinami ir varginami virszminėtų totorių, patys susineszė su Didžiu Lietuvos kunigaikszietu, praszydami, kad jis juos paimtu po savo globa. Algirdas apėmė ir tą szalį. Visoj Sziaurinėj Europoj nebuvo teip galingos vieszpatystes, kaip kad to laiko Lietuva.

KARES SU MASKVA. Maskva buvo tai miestas, gulintis ant Maskvos upės, sostapilė kunigaiksztystė to pat vardo. Didžiu Maskvos kunigaiksziu tame laike buvo Dimitras Donskoj, žmogus labai pavydus. Ant kylanczios Lietuvos jis žiurėjo su pasibaisėjimu. Taigi, kada Algirdo kariuminė užėmė Sieverinę Rusiją, Dimitras apskelbė lietuviams karę. Pasiuntiniai jo atneszė Algirdui

ALGIRDAS PO MASKVOS VARTAIS.

ugnį ir kalaviją. Dimitras vienog sutinka Dimitro pasiuntinius. Parnėspėjo nė apsižvelgti, kaip Didis Lietuvos kunigaikštis Algirdas su lietuviszka karūmine atsiderė ties Maskva. Pamatę Lietuvius ties savo sostapilės vartais, nusiminė Dimitras ir meldė sandaros. Maskvos bajorai atne-zė Lietuviams brangias dovanas, o patri'archa, bajorų lydimas, ant sidabrinės tacos padavė Algirdui duoną ir druską, kas ženklino sandarą. Sugrižo Algirdas namo, bet neužilgo vėl, ir vėl turėjo prieš Dimitrą sava kareivius vesti, kol pagalios maskoliai, kaip tai lietuviai Maskvos kunigaikštystės gyventojus vadino, nepripažino lietuvius vieszpacziais visų virszui paminėtų rusiszkų žemių, Volyniaus, Podoliaus, Sieverinės Rusijos ir visų kitų rusiszkųjų krasztų, gulinezių į rytus nuo Lietuvos, kuriuos jau seniaus lietuviai buvo pavaldę. Ant paveikslėlio iszreiksztas yra momentas, kada Algirdas stovėjo su savo karianna priešais Maskvą. Už upės, ant kalnelio matyt Kremliaus murai. Algirdas, sėdįs ant arklio,

sutinka Dimitro pasiuntinius. Patri'archa pilname dvasiszkaime aprėdale žeminasi prieš Didį Lietuvos Kunigaikštį, paskui patri'archa sekama-koliszkas bajoras apsigaulęs sziuba, kitas bajoras atsiklaupęs ant kelių laiko ant tacos duoną ir druską (chlieb da sol), kurią patri'archa paduos lietuvių vadui. Tas ketvirtas, apsiupęs skraiste, matyt yra totorius, kuriems maskoliai anuose laikuose mokėjo donę. Priesza's skrynioj ir ant karų matyt sudėtos brangios dovanos, kurias maskoliai atgabenos lietuviams.

Yra tai viena isz garsingiausių valandų lietuvių istorijoj.

Algirdas beto ir su Kryžiokais per visą laiko savo vieszpatavimo narsiai grumėsi ir gynė Lietuvą kaip įmanomas nuo vokiecių. Butu jis priėmės kriksztą pats ir visus savo pavaldinius apkriksztijęs, jau su Vokietijos ciecoriumi tame dalyke ir pertraktacijos buvo pradėjęs vesti, bet godus lietuviszkų žemių kryžiokai tame vis periszkadas statė.

K. J.

Kėdainiai.

Važiuodami geležinkeliu isz Koszedarų į Sziaulius pusiaukelėje privažiuojame puikų miestelį. Tolumoje kyla į augsztį dailūs, dailiausia gal Kanno gubernijoje rumai(palocius), apsupti isz visų pusių žaliuojančiais medžiais; isz kairės pusės, ant augszto Nevėžio kranto matyti didelė murinė bažnyčia; toliaus, už Nevėžio, klonyje, už pievų ir daržų, apsodintų agurkais ir bastucziais, mirgsi akise boksztai bažnyčių ir raudoni stogai murinių namų. Tai Kėdainiai.

Kiek istoriszkų atsiminimų yra susiriszę su tuo vardu! Kryžeiviai, baisus Januszas Radivilas, protestantizmas Lietuvoje, lietuviszka spaustuvė, szvedai ir t. t. veržte veržiasi ir galvą, verzia žmogų padumoti apie senovės „Lietuvą galingą“.

Kas ir kada pastatė tą miestelį, kronikose nesziojantį vardą CAIODUNUM arba CIVITAS CAIODUNENSIS, niekas nežino. Padavimas nesza, kad XIV tame szimtmetyje ant kairiojo kranto Nevėžio, prie įpuolimo

į jį upelės Obelės, susistatė sodelis, užgyventas žuvininkų. Sodelis tas regimai buvo labai menkas, nes Kryževiai eidami 1379 m. per Labonavą į Szėtą, neatkreipė ant jo jokios atydos. Kronikose tiktai nuo 1412 m. pradėda tankiai minėtis vardas Kėdainių.

1398 m. didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas padarė su Kryževiais sutartį, kuria atidavė Žemaitiją, tai yra visą krasztą į vakarus nuo Nevėžio, Kryževiams. Apsiēmė teipgi tas kunigaikštis drauge su Kryževiais pastatyti tris parubežines pilis. Viena isz pilių buvo Kėdainiai, gulintieji vienog ant kairio Nevėžio kranto, t. y. pusėje, priklausancioje Vytautui. Pagal dokumentus, dar ligsziol randanciuosius Apytalakio bažnyčioje, žemė ant kurios buvo pastatyta pilis, prigulėjo anuomet tulam Petruui Sziuksztai.

Kryževiai, užėmę vietą, iszgriovė szventnyčią Perkuno, kuri tenai buk stovėjusi, ir tuojaus pradėjo murinti didelę bažnyčią, kurią ir pabaigė 1403 metuose. Atnaujinta 1704 m. stovi ji po sziai dienai. Pastatyta ji gotiszkame styliuje isz toruniszkų plytų; sienos storos; visa laikosi ant keturių didelių stulpų. Po bažnyčia randasi gilus ir platus sklepas, isz kurio eina požeminis urvas į dešinę pusę Nevėžio. Inėjimas vienog į jį dabar užmurintas. Bažnyčia yra po vardu szv. Jurgio, patrono Kryževių.

Po koi ties Grunwaldu (1410 m.) visa Žemaitija drauge su Kryževiais pereina atgal po valdžia Lietuvos. Apie 1490 m. lenkų karalius Kažimieras IV dovanojo Kėdainius

Kiszkai už jo nuopelnus tėvynei. 1614 m. Kristupas Radivilas veda Oną, dukterį Stanislovo Kiszkos, ir gauna kaipo pasogą pusę Kėdainių; atpirkęs neužilgo kitą pusę tampa jisai savininku visų Kiszkos turtų toje szalije. Nuo to laiko per ilgus metus Kėdainiai pasilieka rankose galingos szejmynos Radivilų.

1590 m. lenkų karalius Zigmuntas III davanojo Kėdainiams Magdeburgo tiesas, o Vladislovas IV 1648 m. įas patvirtino. Nuo tos vailandos miestelis pradeda augti ir plėtotis; kasmet atsilieka czia trys prekymecziai, kurie daug prisideda prie pasididininimo miesto.

Kristupas Radivilas pastatė czia kalviniszką mokslainę ir padovanojo jai turtingą knygyną. Tas pats kunigaikštis priēmė pas savę teipgi žydus, kuriuos iszvjio isz Szkotijos karalius Jokubas I. Tie žydai užsiindavo iszpradžių audėjy: te ir buvo pagarsėję kaipo iszdirbėjai labai gerų audeklų.

Po smecziai Kristupo Radivilo, Kėdainiai drauge su Biržiais, Dubinka ir kitais turtais patenka jo sunui, Januszui.

Januszas buvo karstas iszpažintojas Kalvino mokslo. Intaisė jis Kėdainiuose lietuviszką spaustuvę, isz kuries iszeidavo protestoniszki rasztai; įsteigė teipgi didelę popieros dirbtuvę. 1648 m. tas kunigaikštis pavelija pastatyti ant Obelės vandeninį maluną ir atiduoda pliacių po rotužei, kuri stovi iki sziai dienai. 1658 m., jau prie Boguslavo Radivilo, pusbrolio Januszo, atsidaro czia pirma aptieka, kuri yra iki sziai dienai ir turi dokumentą su paraszu Radivilo.

1654 m., užėjus karei tarp Lenkijos ir Szvedų, Januszas pasidavė Szvedams, bet pabaigoje 1655 m. (31 d. Gruodžio) numirė Tikociene, palikdamas visus savo turtus pusbroliui Boguslavui.

Boguslovas teipgi prisidėjo nemažai prie ekonomiszko pasikėlimo Kėdainių. Pastatė jis, tarp daugelio kitų dalykų, tiltą per Nevėžį. Antras tiltas pastatytas dar neseniai prie Stanislovo Czapskio.

Kadangi Kėdainiuose yra neviena krikščioniszka szventnyezia, už tai prisieina paszvēsti joms atskyrą vietą.

Seniausia bažnyzia Kėdainiuose yra szv. Jurgio, pastatyta, kaip raszėme, Kryžeivių, pradžioje XVto szimtmezio. Ji vienog nevisados buvo rankose katalikų. Radivilai, karszti protestonai, buvo ją pavedę kartą kalvinams ir tik 1627 m. kun. Kobylinskui nusisekė iszprovoti ją atgal katalikams. Kristupas Radivilas likosi tada priverstas netiktai sugražinti bažnyzią, bet dar užmokėti koros 12 tukstanczių auksinų.

Tas Kristupas 1626 m. pradėjo statyti viduryje miestelio kalvinų kirkę kurią pabaigė tiktai jo sunus, Januszas. Vienog lotyniszkas paraszas ant akmeninės plytos, įmuritos į seną ties altorium, liudyja, kad ją pradėjo ir pabaigė statyti 1629 m. Kristupas: „...hanc orationis aedem... Christophorus Radzivil... anno 1629 mense maio... inchoavit, dicavit, sacravit”.

Toje kirkėje yra palaidotas Januszas Radivilas (mirė 1656 m. Tikociene) ir jo vaikai. Turėjusi ji augszta boksztą, bet jį perkunas nutrenkęs; antrą tokį boksztą audra nuneszusi.

Dabar dabina ją keturi žemi bokszteliai ant kampų. Atnaujinta 1877 m. kasztais Vilniaus reformatiszkos kolegijos.

Radivilai, nors patys kalvinai, glaudė vienog prie savę teipgi liuteronus. 1629 m. Kristupas, geisdamas suvieninti liuteronus su kalvinai, parkvietė į Kėdainius liuteroniszką pastorių, Adomą Danovskį (Danovius). Iszpradzių liuteronai laikė dievmaldystę vienoje bažnyczioje su kalvinais, bet 1638 m. pasistatė sau medinę kirkę ant žemės, kurią dovanuoja jiems Kristupas. Szventnyezia pasirodė neužilgo per angszta; tada parapijonai pradėjo rinkti pinigų pastatymui didesnės, murinės. Rinko netiktai Lietuvoje, bet Kursze, Lenkijoje, net ir Vokietijoje. Surinkus ant galo užtektinai pinigų, užpakalinė pusė likosi perdaryta į murinę. Laike karės su maskoliais (pusėje XVII szimtm.) medinė dalis tapo sudeginta, bet 1670 m. buvo atstatyta isz plytų. Tam tikslui Vilniaus liuteroniszka parapija davė 2,000 guldenų.

Užlaikymui liuteroniszko pastoriaus Kristupas Radivilas suteikė 2 valaku žemės Januszave ir paskyrė isz locnų funduszų 200 guldenų metinės algos. Januszas Radivilas pridėjo dar 100 guldenų, o Liudvikas Radivilas kitą szimtą, teip kad pastorius turėdavo algos 400 guldenų. Ta suma, kuri dabar isznesza 60 rublių, mokasi ligsziol Kėdainių pastoriui isz Vilniaus reformatiszkos kolegijos.

1709 m. Vilniaus vyskupas Zgierskis iszsirupino nuo seimo *) pavely-

*) Pirmiau Radivilai buvo iszsirupinę uždraudimą statyti Kėdainiuose katalikiszkas bažnyzias.

jimą pastatyti Kėdainiuose murinį Karmelitų klostorių, o prie jo medinę bažnyčią sv. Juozapo. Kloštorius po lenkmečiui 1831—32 m. likosi uždarytas ir apverstas į kazarmes, bažnyčia gi tapo pavesta mokintiniams gimnazijos. Dabar, po panaikinimui gimnazijos, skaitosi ji už filiją Josvainių parapijos.

Kaip minėjome, Kristupas Radivilas įsteigė čia 1625 m. augsztesnę protestoniszką mokslainę. Mokslainė neužilgo teip pražydėjo, kad pradėjo vadintis licejum. Turėjo ji turtingą knygyną, o 1650 m. Januszas Radivilas įrengė prie jos didelę spaustuvę, iš kurios išėjo szventas Rasztas ir kitos dvasiszkos knygųos lietuviszkoje kalboje. Vienog 1681 m. licėjus drauge su knygynų ir spaustuve sudegė.

Po pusantro szimto metų, pusėje szito amžiaus, tapo įkurta čia penkliašinė bajoriszka kolegija, 1858 m. likosi suteiktos jai tiesos gimnazijos. Gimnazija ta skaitėsi pirmutine po Kražių visoje Lietuvoje. Bet po įvedimui sekancziose metuose maskoliszkos kalbos į iszguldytus, nupuo- lė (1859 m. skaite tik 141 mokintinį). 1864 m. likosi panaikinta, o jos didelis knygynas (15,000 tomų) teko isz dalies Vilniaus bibli'otekai, isz dalies Kauno gimnazijai. Turtingu fiziszku kabinetu pasidalino Kauno gimnazija ir Vilniaus realiszka mokslainė.

Ant vietos gimnazijos tapo atidaryta Kėdainiuose „prichadskaja“ vienkliašinė mokslainė, kuri gyvuoja ligsziol. Nuo 1892 m. prie liuteroniszkos kirkės atidaryta likosi teipgi pradinė mokslainė, kurią lanko 40 vaikų.

Apart augszčiau minėtų bažnyčių randasi dar dvi pravoslaviszkos cerkvės. Viena jų (Preobraženskaja) siekia XVII szimtmečio. Pastatė ją Marė Mogiliutė (duktė Moldavijos hospodar'io Mogilos), antra pati Januszio Radivilo, apie 1650 m. Liudvika Radivilienė (isz namų kunigaikszeziutė Neuburg) užraszė tai cerkvei 150 auksinų metinės mokes ties. Tuos pinigus (22 rub. 50 kop.) pravoslaviszka dvasiszkiija gauna ligsziol isz Vilniaus protestoniszkos kolegijos. 1893 m. ta cerkvė pagaliaus sudegė, o ant jos vietos 1895 m. tapo pastatyta nauja.

Isz dokumentų vietinės cerkvės matyti, kad čia kalaisiai buvo pravoslaviszkas klostorius vardan Persimainimo (Preobraženskij), bet 1797 m., neesant aplinkyje pravoslavų. tapo maskoliszkos valdzios uždarytas. 1718 m. sudegė ir daugiau neatstatė.

Žydai čia turi vieną sinagogą (murinę, pastatyta 1785 m.), 5 murines ir 2 medines szules.

Nuo Radivilų Kėdainiai paskui perėjo į rankas Czapskių, nes grafas Stanislovas Czapskis vedė Karoliną Radivilutę. Po lenkmečiui 1864 m. Kėdainiai likosi sukonfiskuoti į vieszpatystės izdą, nuo kurio paskui teko gr. Totlebenui. Valdo dabar tais turtais naszlė Totlebenienė ir jos žentas baronas Rosen. Rumai Kėdainių dvaro yra labai puikus, o prie jų tęsiasi parkas, kurs gali drąsiai eiti lenktyn su parkais Lazienkų ir Homelio.

Paskutiniu sykiu Kėdainiuose suraszyta 6,111 gyventojų; pirmiau tas skaitlius siekdavo 9,000, bet yra viltis, kad iszczystijus Nevėži, teip

kad juo galima bus varyti garlaivius kuriuos siunčia į Liepoją, Mintan iki Kėdainių, miestelis vėl pakils. ją, Rygą ir Kauną. Garbarnia Muel- 9 — 10 dalis visų gyventojų yra žydai, ler'io parduoda savo išdirbimus ne- kurie gyvena vargingai, per visą tiktai į Vilnių ir Varszavą, bet ir į nedėlią nematydami mėsos ir kitų Karaliaucezių. I-z amatnikų, kurių skanesnių valgių, nes produktai czia czia yro į 310, daugiausiai sziaucezių, brangus. Pusė jų užsiima daržini- nes 85. Namų miesteliuje suskaičyta 674; kyste, ypatingai veisimu agurkų, isz jų murinių - 68.

LIETUVIAI AMERIKOJ.

Parasze Fr. Jonas.

— Tasa. —

Naujoji Anglija.

Apraszę lietuviszkas kolionijas, gulinczias į pietus nuo Didžiojo New Yorko, persikelsime dabar į sziaurę, minėtinai į Naująją Angliją.

Po vardu Naujosios Anglijos reikia suprasti 6 sziaur-rytinius Sziaurinės Amerikos valstijas: Connecticut, Massachusetts, Road Island, Vermont, New Hampshire ir Maine. Visose tose valstijose yra lietuvių, nors po menkai. Daugiausiai yra Connecticute apie Woterbury, Massachusetts apie Bostoną. Dirba prie kriauczių, dirbtuvose ir labai daugelis ant farmų.

Vasarą 1897 metuose, berinkdamas žinias apie Amerikos lietuvius, nuvykau tyczia į Naująją Angliją. Koks tai puikus krasztas! Miestai gražus ir czysti, kaip seni miestai Europos, o ukės, teip lygiai, kaip Lietuvoj; toki pat upeliai, lankos ir dirvos, o oras sveikas, kaip po padange mus' senos tėvynės.

Connecticut.

Valstiją Conecticut mūsų apraszyme galime padalinti į dvi dali: Piet-vakarinę, kur lietuviai dirba fabrikuose geležies, misingio ir t. p., Waterburyj, New Britaine, Union Cityj, Ansonijoj, ir Sziaur-rytinę, apie Harfordą, kur dirba ant farmų.

Waterbury yra skaitlingiausia Naujojo Anglijos lie-

tuviszka kolonija. Pirmutinis lietuvis, nekokis Jurevyczius, apsigyveno čia prieš 28 metus. Pergyvenęs 13 metų Waterburyj, nematęs niekad jokio lietuvio, persikėlė į netolymą New Britain, kur, bebudamas tarp anglų, tik į penkis metus po pastatymo Waterburyje lietuviszkos bažnyczios, su dideliu nusistebėjimu dasizinojo, kad čia yra diktokas skaitlius lietuvių ir kad jie turi savo lietuviszką parapiją.

Abelnai, lietuviai szitoj aplinkinėj pradėjo apsigyventi tiktai paskutiniuose 15 metų. 1885 metuo-e jau randame Waterburyj lietuviszka lenkiszka draugystę, po vardu Kosciuszkos, kurią, 5 diena Liepos, perkeiczia lietuviai ant draugystės szv. Kazimierius, „nes Kosciuszka lenkan:s tarnavo, o ne Lietuvai“ 1).

S z v. K a z i m i e r i a u s draugystė viena isz pirmutinių prisiraszė ir laikėsi prie uždėto New Yorke prie L. Balsos Susivienijimo. Metuose 1896, per iniciatyvą kun. J. Žebrio, vietinio klebono, draugystė uždėjo savo krautuvę, grosernę ir mėsinyczią, kurios vertė greitai pakilo ant \$5,000. Prie krautuvės dirbo 5 darbinikai, o subatos dienomis dasidėdovo 6. Pagal mėnesinį apskaitymą 1897 m. metinio apvertimo draugystės krautuvė darė apie ant \$800,000. Bet iniciatoriui isz Waterburio prasitraukus, krautuvė greitai pradėjo pulti, dabartiniame laike tik du darbinikai tedirba metinis apsiwertimas beveik ant $\frac{2}{3}$ dalies sumažėjo, vertė krautuvės nupuolė. Sąnarių draugystė skaito apie 150.

D r a u g y s t ė G e d i m i n o, uždėta 1894 m., apie 100 sąnarių.

D r a u g. J u o z a p o uždėjo 1896, sąnarių apie 45.

Buvo Waterburyj draugystės — Žirgvaikių, Szv. Jurgio ir Blaivystės, bet tos pairō. S. L. A. kuopa laikosi gana tvirtai.

P a r a p i j ą lietuviai pradėjo tverti Waterburyj 1892 m., Gegužio mėnesij, po vardu szv. Juozapo. „Lotus“ pirkto ant John str. 220x200 pėdų, už \$7,000. Kontraktas medinės bažnyczios sienų padarytas ant \$2,500. Daigtų dabartiniame laike yra supirkta apie už \$600, taigi parapijos turtas

1) L. Balsas, 1885 m n. 2.

isznesz apie \$10,100. Telpa bažnyčioj sėdynėse apie 300 ypatų.

Kada da lietuviai neturėjo savo szventynės, į Waterbury, del aprupinimo lietuvių dvasiszkuose reikaluose, davažinėdavo kun. A. Burba, paskiaus kun. Pautienius; pastaczius bažnyčia, Kovo mėnesij 1893 metuose, atėjo į Waterbury už kleboną kun. J. Žebrys. Perėjus kun. Žebriui į New Britainą, 1898 metuose, Waterburyj apsiliko kun. Saurusaitis.

Mokslainę del lietuviszkųjų vaikų bene pradėjo rengti kun. Saurusaitis, ikisziol vienog Waterburyj mokslainės teip kaip ir nėra.

Dirba lietuviai Waterburyj prie vario, misingio ir geležies dirbtuvių, prie lempų ir laikrodžių. Uždirbiai vidutiniszki. 1897 metuose lietuviszkų salionų buvo penki, krautuve valgomų daigtų užlaikė dr. szv. Kazimieriaus. Apart to buvo susitverusi lietuviszka kompanija, kuri tuose pat metuose uždėjo krautuve, apsvertimo darė \$200 per nedėlę. Prie biznių reikia priskaityti lietuviszką Waterburio spaustuve, uždėtą 1895 metuose J. Žebrio, kurs pirmiausiai iszdavinėjo Rytą, o dabar kun. Saurusaitis iszleidinėja „Tarną Bažnyczios“. Yr' Waterburyj apart to viena kriauczių „szopa“ ir vienas sziauczius. 1896 metuose savo „prapertes“ turėjo deszimts lietuvių, vertės \$24,500, su apie \$14,000 skolos.

New Britain. Apie 20 mylių į pietus nuo Waterburio guli miestelis New Britain, kuriame randasi gana diktokas skaitlius lietuvių, kurie 10 dieną Mojaus 1895 metuose uždėjo pas savę lietuviszką parapiją. „Lotai“ — 240x180 pėdų kasztavo \$1,400. Bažnyczia statyta 1896 metuose \$5,500, bažnytiniai daigtai apie \$1,000, klebonija su įrėdymu apie \$3,000, teip kad bažnytinė New Britaino lietuvių savastis, kaip matom, siekia į \$10,900, ant kurios reik mažne puse skaityt skolos.

Nuo 1898 metų New Britainiecziai užlaiko sau kunįgą asaboje kun. J. Žebrio.

Darbai New Britaine veik tokie pat kaip ir Waterburyj. Karcziamų yra 5 (laisnai \$500).

1896 metuose New Britaine užsidėjo lietuviszkas kompaninis sztoras isz 9 ypatų su kapitolu \$1,000. Apsvertimo

per metus turėjo apie \$20,000.

Yra New Britaine vienas sziauczius, teipogi užsigyveręs lietuvizkas daktaras asaboje dr. S. Andziulaiczio. Septyni lietuviai turi New Britaine nepajudinamo turto ant \$12,000.

1897 metuose buvo tik viena lietuvizka draugystė szv. Juozapo. Sąnarių 75.

Union City'j penkios anglizkos mylios į pietus nuo Waterburio (50 sz.) ir Nagatuck'e (25 szeim.) yra apie 55 szeimynos lietuvių. Draugystė Szvento Jurgio uždėta 1894 ar 95 metuose. Sąnarių apie 60. Dvasizskuose dalykuose abiejų vietų lietuviai kreipiasi prie Waterburio lietuvizkos parapijos. Isz „biznių" Union Cityje yra 3 lietuvizkos karcziamos, viena mėsinyczia ir viena valgomų daigtų krautuvė, vienas kurpius, vienas pienius ir barzdskutys.

Ansonioj yra apie 30 lietuvizkų familijų, viso apie 150 ypatų. Draugystė szv. Kazimeriaus, szaka to paties vardo draugystės Waterburyje.

Yra teipgi Ansonioj kuopa S. L. A. Dvasizskuose dalykuose Ansoniecziai kreipiasi teippat į Waterbury.

Czion reikia teipgi priskaityti lietuvius **Bridgport**o, apie 50 ypatų. Yra draugystė szv. Jurgio, 16 sąnarių, uždiarbiauja geležies liejynėse; **Branford**'e 30 ypatų; **Torington**'e nuo 20 iki 30 szeimynų, į 100 ypatų, darbai takie kaip Waterburyj. **Meriden** apie 20 ypatų; **Portland** apie 35 ypatos; **New Haven**, nuo 20 iki 25 szeimynos, ypatų apie 120. Turėjo savo draugystę szv. **Panciskaus**, kuri, padarius balių, buvo apskūsta valdžiai ir turėjo pairti. Darbai cion — geležies liejynėse ir prie popieros.

Sziaurytinė Connecticuto szalis yra szalis ukės arba, kaip anglai sako, farmų. Miestas Harford yra kaip ir centras farmerizsko Connecticut distrikto. Isz lietuvių savo farmas turi apie deszintis. Visas kitas valdo nuo seniai jau czion apsigyvenę yankey'sai, pas kuriuos lietuviai tarnauja.

Anglai farmeriai Naujoj Anglijoj po daug žemės neturi. Dvarų, teip kaip Lietuvoj, czionai nėra.

Farmerys yra tai paprastas ukinikas, gaspadorius. Ten

kur laukai yra prastesni, kaip Litchfield pavieta, ukinikiai sėja rugius, grikius, avižas, sodina kornus ir bulves, o ant geresnių laukų, minėtinais apie Horfordą, daugiausiai užsiima sodinimu tabako. Kadangi išdirbimas tabako reikalauja dideliai darbo daug o darbininkas Amerikej yra brangus, todėl retai kur galima rasti ezionais ukiniką, turintį daugiau žemės kaip 70 akierių (apie 50 margų), iš kurių tabaku abelnai užsodina nuo 10 iki 15 margų; sėja tabaką kaip tik szalna iš-eina iš žemės, pabaigoj Kovo arba pradzioj Balandžio mėnesio, o kad anksti pasodytos tabako rasedes nepagautų szalna ant nakties pridengia tam tyczia pritaisytais uždangalais. Sodi-na tabaką į vagas kaip kopustus, kurį veliaus turi kartą, arba du kartu apkaupti, nekuriuos tabako diegus perrodinti, o kiek paaugus, nuskabinti virszunes, tabakų nelyginant kaip bulves, tabaką tankiai užpuola amaras, kurį reikia nurankioti.

Kerta tabaką Rugpjucio mėnesij. Nukirtus kamblius su lapais sukabina pasziurėse, teip kaip Lietuvoj pirtyse, ant karczių dziovinti. Nuima jį nuo kartelių tik Sausio mėnesij, o tada, jai tabakas per sausas, nuskabo lapus nuo stambų, sortuoja jį, deda į dėzes ir siunczia į dirbtuves. Toks yra užsiėmimas prie tabako.

Javus ir daržovę sėja, sodina ir valo panėsziai kaip pas mus Lietuvoje.

Viso aplinkine Hardford, East Hordford, Vindsor, Warrehouse Point, Scitico, Broad Brook Thampsonville, Songmeedow, Terrivilleve, Bristol, Sommersville, Watertown, Tomaston, Bridgeport, Fairfield, Cannon, t. y. pavietuose Hordford, Toland, Litchfield ir Fai'rfield yra iš viso apie 60 szeimynų ir į 300 pavienių.

Gyvenimas lietuviszkų Connecticuto farmerių skyriasi nuo gyvenimo kitų Amerikos lietuviszkų darbinikų. Savų namų, apart anų 10 turinczių savo farmeles (vertes apie \$10,000), nieks iš lietuvių neturi. Gyvena pas farmerius. Pavieniai gauna po atskyrių kambarį farmerio namuose, del vedusių farmeriai turi išstatę tam tycza namelius, už kuriuos jiems randą atskaito iš algos. Apsivedę, vyras ir materiszkė, tankiausiai dirba pas farmerius nuo dienu, gauna nuo 125 c. iki 150 c.. Kaip ir dirbtuvėse dienos darbas skaitosi 10 valandų.

Pavieniai paprastai derasi ant mėnesių, vasaros mėnesiuose gauna algos nuo 18 iki 20 dolierių, žiemą nuo 10 iki 16 dolierių ant mėnesio; farmeris duoda užlaikymą, o drapaną turi taisyti patys. „Grinoriai“, t. y. tik ką atvykę į Ameriką arba atvažiavę ant farmų iš virszutinių dirbtuvių, nemoką dirbti, gauna pirmuose metuose algos tik nuo 10 iki 12 dolierių. Akyva yra patirti tokių darbininkų gyvenimą. Kelties turi Amerikos farmerio bernas 4 arba 5 valandoj iš ryto: Atsikėlęs, pirmiausiai eina melžti karves. Ismelžia nuo 5 iki 8. Farmerys ant 100 akerių laiko nuo 18 iki 20 karvių, apie 4 ar 6 arklius ir porą jauczių. Taigi, karves pamelžęs bernas paszeria arklius, o paskui, apie 6 ar 7 valandą, yra pusryčiai. Po pusryt, žiemos laike eina į girią kirsti malkas, veža ledus arba sortuoja tabaką, o vasarą dirba lauke: aria, akėja, kaupia bulves, tabaką arba szejp dirba prie daržovės, — sodina barszczius, kopustus, agurkus, cibulius, tymuczius (pamidorus), nes čia visus daržo darbus atlieka vyrai. Ant lauko sėja avižas, rugius, kvieczius. Apdirba daugiau maszinomis; maszinomis pasėja, maszinomis avižas nukerta, o rugius ir kvieczius tankiai kerta dalgiais. Dalgiai yra daug didesni nei Lietuvoj, vietoj mus' lanko, prie kreivo amerikonzko dalgekoczio yra pritaisyta greblukas, kurio vinyš eina paraleliskai su plienu; tie dalgio grebliai suverčia rugius į pradalges, kaip Lietuvoj avižas; nukirtę, pradalgę vyrai grįžta palikę dalgius atgalos ir patys rugius risza į pėdus ir stato į apvalias rikutes, kurių virszunę susukę surisza. Miežių ir linų czion nesėja. Szieną pjauja, varto ir grėbia maszinomis. Durpų Amerikoj nekasa, kurena malkomis arba akmeninėmis anglimis. Pietus valgo ant pirmos valandos, ant 5, arba vasaros laike ant 6, lauko darbą užbaigia. Parėję namo pamelžia karves apsitrusia apie namus, o po tam ant 7 valgo vakarienię. Po vakarienei darbo nėra. Kurie lietuviai arčiau vienas kito gyvena, sueina pasisznėkti, kurie mėgsta skaitymus vakarais ir nedėdieniais skaito knjgas ir laikraszczius ir kitiems visokias naujienas apipasakoja, nedorėliai praleidžia laiką, kaip visur, ant girtybės ir tuszczių kalbų.

Neskaitant lietuvių gyvenanczių Hordfordo mieste, apie kuriuos jau kalbėjome augscziaus, viso ant ryt-sziaurinės

Connecticuto dalies farmų yra apie 50 lietuviszkų sėimynų ir apie 275 pavieniai, prie jų prisiskaito ir tie, kurie dirba plytny cziose.

Massachusetts Valstija.

Didžiausia lietuviszka kolonija siaurinėj dalij Naujosios Anglijos yra Bostonas, Worchester, Lawrence ir Brocton.

Bostone lietuviai pradėjo apsigyventi gana anksti, bet tik apie 1890 metuose davė savę pažinti kitiems lietuviams Amerikos, kada, atsiradus lietuviszkiems kunigams, ėmė kviesti juos pas savę ant „velykinės“. Parapiją suorganizavo 1892 metuose, bet žemę dėl statymo bažnyczios įstengė nupirkti tik 1896 metuose (16,000 ket. pėdų), prie East 7th ulyczios. Mokėjo už žemę, kartu su dvejamis serais mediniais namais, \$6,700. Vienus namus perdirbo ant koplytelės ir iszvien gyvenimo dėl kunigo, mokėdami \$700, kartu su rakandais. Nedeldieniais iki paskutiniam laikui turėjo lietuviai dievmaldystę kelnorėj vokieczių bažnyczios szv. Traicės. Skolos 1897 metuose buvo ant lietuviszkos parapijinės savaties \$5,200. Per paskutinius du metu ir nedaug jos iszmo kėta.

D r a u g y s t ė s Bostone yra sekanczios.

D r a u g. V y t a u t o, sąnarių apie 80, uždėta bene 1892 metuose.

S z v. K a z i m i e r i a u s užsidėjusi veik vienu kartu su Vytoutine, sąnarių apie 60.

Mokslainės Bostone lietuviai niekad neiurėjo jokios.

Darbai yvairus: prie kriauczių dirba apie 450 lietuvių, prie cukernių apie 150 vyrų ir daug merginų, toliaus prie dirbtuvių geležies, szniurų, prie superfasfaro, mergos prie pancziakų....

Kriauczių „szopos“ yra apie 9, isz „bosų“ keli užsilai ko labai gerai. „Pooltabelius“ (biliardus) užlaiko Bostone 3 lietuviai (licenses ant metų \$10, randa \$25 ant mėnesio). Karcziamų ir krautuvių 1897 metus Bostono lietuviai neturėjo. Savinikų nepajudinamo turto yra apie 13, verti arti \$23,000.

Aplinkui Bostoną, į pietus ir į žiemius randasi Massachusetts'o miestuose lietuvių:

Lowrence, į šiaurę nuo Bostono, 1897 m. suskaičiuota 250 lietuviszkų ypatų. Dabar yra nuo 55 iki 65 šeimynos. Šįmet lietuviszki laikraszcziai pranesza, kad Lowrenc'o lietuviai, uždėję parapiją, pradėjo statyti bažnyčią.

Arti Lowrence (keliolika mylių į šiaurę) yra miestelis **H a v e r h i l l** apie 50 šeimynų, ypatų į 150, o į pietus nuo Lowrence miestas **L o w e l l**, kur teipgi randasi apie 20 šeimynų, apie 100 ypatų. Kaip parapija ir kaip lietuviszka kolonija turi prieszais savę ateitę.

Lowrence yra draugystė szv. Raulyno, užsidėjusi 189. metuose, sąnarių apie 35.

Brockton, nuo Bostono į pietus, puikioje vietoje, tarp farmų, m. 1897 buvo apie 50 šeimynų, 60 pavienių, ypatų per 300. Dabartiniam laikui bus daugiaus. Brocktono lietuviai, kaip ir lietuviai Lowrence, turi uždėję parapiją ir rūpinasi, kad pasistatytu bažnytėlę ir turētu savo lietuviszką kunigą. Aplinkui Brocktoną teippat yra daug lietuvių dirbanczių ant farmų, ir dirbtuvėse, — Brooklynė (apie 50 ypatų), apie Stoughton (20 ypatų), Newtonė ir aplinkinė (apie 15 ypatų). Yra da lietuvių Amesbury (50 ypatų), Woburn (20 ypatų), mieste Tauntone yr' apie (60 ypatų).

Toliaus lietuvių yra apie Manchestetį: mieste Manchester apie 12 ypatų, Nashua apie 100 ypatų (30 šeimynų). Porthsmuoth 42 ypatos.

Worcester. Apie 55 ang. mylios nuo Bostono, į vakarus guli vienas isz didesnių Massachusetts miestų Worcester, Dirbtuvės Worcesterij yra: dratų, geležies, kapertų, popieros, ką juose dirba lietuviai. Viso czion lietuvių, randasi apie 380 ypatų, dirbanczių vyrų apie 200. Šeimynų 1897 m. buvo 70, dabartės rasis į 85. Lietuvių isz Suvalku gub. czion bus apie 60 proc., Vilnieczių apie 30, Zemaiczių mažiausiai, nes tik apie 10 proc. Worcesterij yra 3 lietuviai apsivedę su airėmis ir 2 su francuzėmis.

D r a u g y s t ė s: 2 **S z v.** **J u o z a p o** į 50 sąnarių.
S z v. **K a z i m i e r i a u s** apie 60 sąnarių. Politiszku klibų nėra, yra S. L. A. kuopa.

Parapija užsidėjo 1894 m., 20 d. Spulinio. Bažnyčia pastatyta ant Ledge ulyczios, už žemę, 100x150 pėdų, lietuviai mokėjo \$4,500, kontraktas sienų bažnyczios' kasztavo \$1,800; sziluma ir daigtai apie \$1,700.

Savasties lietuviai czion turi ne daugiau, kaip ant \$7,000, (1897 m. buvo tik \$5,800). Krautuve ir duonos keptuve uždėjo 1896 m. lietuviszkoji kompanija, susidedanti isz keturių ypatų ir jiems gerai sekėsi. Uždarbiai Worcesterij yra pusetini, merginos uždirba gerai, betar naudamos gauna nuo 2½ iki 5 dol. ant nedėlios, prie siuvimo uždirba nuo 5 iki 12 dol. ant nedėlios.

(Taliaus bus).

Kruvinos Aukos.

Kruvinose aukose kruta daugiausiai žiedas tautų, jaunimas.

Baisum aukuru yra tai liepsnojanti gaisrai karių, kuriose krinta jaunimas tik už carų, kunigaikszczyų ir kitų didžiunų grobį, anaptol ne už apginiamą principų savo gyvenimo.

Per pasktinius 45 metus žuvo 2.230,000 žmogyszčių vien karėse, neskaitant mirusių nuo sužeidimo, vis tik tarpė civilizuoto svieta, ir da gal negreitai užges tie liepsnojanti gaisrai.

Civilizuotose vieszpatystėse krinta žmonės kruvinose aukose vedant kares, tamsiose szalyse liejasi kraujas senovės stambeldiszku ir juokiugai pusėtinu budu, ką žemiaus stengsinosi parodyti.

Vienas prancuziszkas pirklystės agentas, buvęs ilgesnį laiką nigerių karalystėje Dohomey, M. Abomeh szejp 1890 m. raszo:

Kovo mėnesije 1889 m. Dahomey'onys su vadu Glele užpuolė ant teritorijos porto Noro, ēsanczios po užveizda Prancuzijos; ten paēmė nelaisviu 1745 žmogystas ir tie visi kri-

to ant aukaro teip nužudyti: Liepos 29 didną, raszo tas prėkėjas, buvoni ant placzios vietos kur radosi tirsztas žmonių susirinkimas. Ten prirengiamos buvo iszkilmės paszvenstos atmineziai mirusio jų karaliaus Geso; aukos ant tos atminties, buvo nevalajikai ir gyvaliai.

Dirstelėjus į voidus aukų, neapsakoma regykla.

Veidai visų nusimineę, nuliudę akys tartum į virszų iszszokę. Naktyse 29 dienos ir 30 Liepos nukirto galvas 500 žmogystų, kraujais negyvėlių krapino grabą karaliaus Geso, o kunus sumetė į daubas, revus, del sunandojimo varnams, vilkams ir kitoms bestijoms.

Dienose 1, 2, 3 Rugpjuczio žmogiszkas aukas kapojo da toliaus, skaitlius nukirstųjų buvo virsz 700 žmogystų.

Diēnoje 4 Rugpjuczio matome: Sztai atveda 15 moterų suraisziotų, kurios buk busę tarnaitės karaliui Geso aname svieta; viena laikysenti pypkį karaliaus, kita tabaką, trečioji kitus daigtus karaliui reika-

lingus.

Nelaimingos tapo iš kalinių paleistos, bet savo ateitę atjausdamos liudnai dairėsi į visus szonus, tartum maldos žvelgimais. Buvo jos parėdytos gražiai ir naktije tapo peiliu nudurtos.

Dienoje 5 Ruggpjuczio buvo jau paties karaliaus aukos. Stovėdami mes po medžių gana akyvai prisžiūrėjome ilgiems rėdams einančių ant vietos skerdimo. Aukos buvo visokios. Daugel pauksčių, aučių, visų, indikų augsztyn kojomis ant ilgų lendrių sukabintų; toliaus gabeno 79 skapus, du vilku, dvį girines ožkas, 12 jauczių ir t. t. paskui tuos gyvulius, ne-zė ragažėse susodintus 10 moterų ir 35 vyrus. Žmogystos buvo surisztos ir rankos prie kojų pritrauktos, kožna ēsybė sėdėjo ragažėje skyrim, murinai užsidėję ant galvų jas neszė.

Toliaus pribuvo karalius puikiai papuosztame szviesiais raikszeziais vežime. Jo karalieszka szviesybė sėdi vidoje szaudanczių iš karabinių mergų, o murinai aplinkui, szukaudami visa gerkle, szoka. Tikrai pekieszka iszkilmė.

Visa toji paroda pribuvo ant publieszkos vietos, ten buvo iszbudavota žudyklė 15 pėdų augszezio. Toliaus macziau labai mitriai triusianczius keturis gražius murinus apie vežimą, kurs gal turėjo buti aukautas mirusiam karaliui. Tie keturi gražūs murinai, paszvēsti mirusiam karaliui, gana rupestingai aplink triusėsi su pasirengimu į kitą svieta, parasoliais užsidengdami nuo spindulių saulės.

Ant žemes, prie žudymo vietos sėdėjo nelaimingi kaliniai ragažėse; neiszakytus skausmus kentė iš priežasties suvaržymo ranką ir kojų.

Po keleto minutų atėjo valanda žudymo aukų.

Pirmiausiai nelaimingi, gražūs murinai veža vežimą ant žudyklės vietos patys. Žinant jiems, kas jų laukia byra tankios aszaros, kaip žir-

niai per veidus. Atėjęs karalius Glele patsai savaija ranka visienis keturiems gražiemis murinams nukerta galvas ir tūda ant isztaisyto trono, kur szone jo stovi jo paczios, kol ministeris teisybės Mingau ir kiti dignitoriai nenužudo kitų nelaimingų aukų.

Toliaus, atvede gyvulėlius, o kalinius padalino ant dviejų dalių; vienus nuvedė szalin, kitus pasodino prie žudynės. Karalius užsidegė pypki, duodams ženklą kirtimo aukų. Peiliai visų budelių kilo virszun, leidosi žemyn ir szimtai galvų gyvulių krito ant aukaro.

Atėjo eilė jau vėla ant žmonių.

Žmonių žudymas traukėsi apie adyną laiko; Baisi regykla! Laszais nekaltu kraujo aptaszkyti visi artimieji kunigai.

Diena 6 Ruggpjuczio krito ant nelaimingo aukaro 4 nauji nevalnikai.

Dieną 8 Ruggpjuczio, sunus karaliaus mirusio Geso kožnas nukirto po 29 galvas nevalnikams.

Dieną 9 Ruggp. vėla atnaujinimas kruvinųjų aukų prasidėjo; atvedė aukas ir žudė. Po kirtimui aukų, pasirodė karalius savo krėsle, prieš jį sėdėjo senas, žilas arcikunigas dievukų, kurs nuo visų gana buvo guodojamas; tuojaus karalius ir kiti ten ēsantieji puolėsi ant kelių prieš žilą arcikunigą.

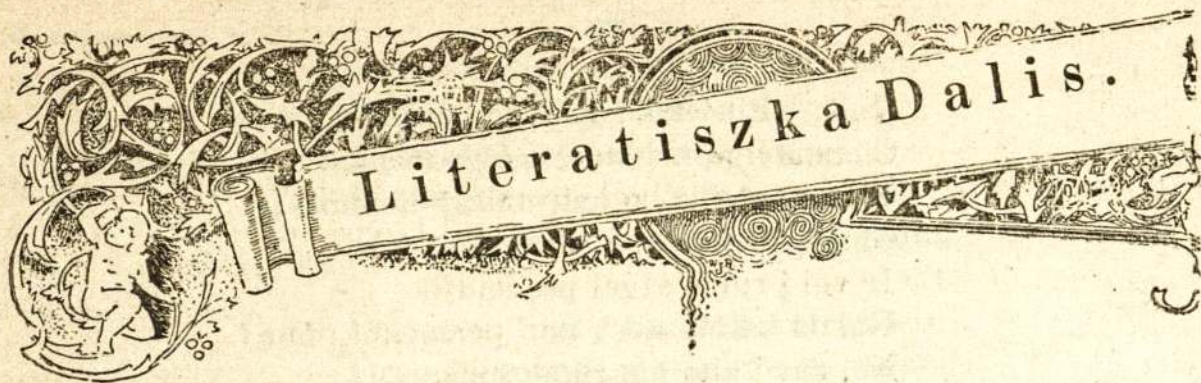
Karalius iš dalies tų aukų, ypatin-gai gyvuoliszkų, turi gerą pelną, nes jam daleista dovannoti gyvastis, kuriems dovanoja gyvastį, tie pasilieka šo savaszia. Tokią pat galybę jis turi ir ant žmonių, bet retai gyvastį žmonėms dovanoja.

D. 15 Ruggp. atkasė grabą karaliaus Geso, idant palaidoti pas jį gyvus likusius, kurie jam tarnavo.

Iki pabaigai apeigų tas pirklystės agentas buti ten negalėjo, tik prane-sza: kad tokios kruvinos aukos tęsias per visą Ruggpjutį.

(Da neviskas).

Pažystamas Trupinėlio.

GRAŽINA

Lietuviszka apysaka.

Parašė Adomas Mickevyčius.

Verte Fr. Jonas.

— Tą-a. —

Greitumu sakalo žirgas manasis,
Tyrtose Krymo ką ėsam pagavę,
Koki jam lygų daviau ir del tavę,
Koki pas mus vargiai da du trys rasis;
Kol mano žirgas, kol kardas manasis. . . .
Čion jau jį karštis sustabdė. Nutilo,
Bet tuomi tarpu tvirtoj rankoj jojo
Čerkstelėj kardas ir pats atsistojo.
Kas per ugnis ten į viršų iškilo?
Lygiai žvagždė, iš padangės kad krinta,
Tiesdama kelią, patamsoj nušvinta;
Teip kardu jis į akmens grindis kirto,
Kad net kibirkštys iš jojo išvirto.

Valandą kurčią vėl buvo tylėję,
Bet kunigaikštis vėl pertraukė tylą:
— Skirsimės, sako, pabaigsim kalbėję,
Kol delčios mėnuo da netek', nekyla,
Kol nepragysta gaidžiai, paduok gandra,
Viską papuoškite ir laukkk kur sakyta;
Aš tuomi tarpu gal kiek pasilsėsiu,
Miegas gult verčia, bet tuoj, anksti rytą,
Einam griaut Lidą, atėjęs lai randa
Vytaut's ten suodžių kruvas ir degėsių.

Ploti deloais potam smarkiai pradėjo;
Tarnas įbėgo nurent jį, nuauti,
Budam's nuvargęs, matyt, nenorėjo
Pon's vėl į sunkią kelionę keliauti.

Gulė. Rinvitas žinoj', jog laukimas
Čionais ilgesnīs atneš naudą menką,
Rumą apleidž', o kaip reišķē liepimas,
Gandą paduoda, kariuminią renka
Ir vėl į rumą atgal pasileidžia.
Gal da kalbēt nor', nor' peršnekēt poną?
Ne, dar į kitą ėjo rumo šoną,
Kur ne kiekvien's iš tarnų įsileidžia:
Atmest's rodoj kunigaikščio malone,
Ejo Rinvitas nuo pono pas ponę.

Lietavor's skaisčią sau pačią išrinko.
Garsas jos grožio toli aplink vaiksčio';
Buvo duktė tai Lidos kunigaikščio:
Išrinktas žiedas iš viso aplinkio.
Gražina buvo ją žmonės vadinę;
Norinte amžis, jaunystos aušrinę
Perėjęs, jau į vidudienį slinkę,
Motinos puikus darbai ir merginos
Josios ėsybėj kartu susirinko:
Išmintys mislių ant veido skaistumo,
Rodos pavasariu vas'ra vadinos',
Rodos, kad žiedas pavytęs nuo laiko
Ir rudeniop negaišina gražumo.
Kad žydēt baigdam's, nokint vaisių taiko.

Apart gražumo gērėtis galėjo,
Galėj ji tuom prieš visus pasigirti,
Kad teip ant vyro gymiu panėšėjo,
Jog sunku buvo pamačius atskirti,
Ugiu viena tik už lygią jam skaitės.
Rodso, dvarėnai abu kad apstoja,
Jog du bijunai darže lietuvaitės
Terp žalių rutų išaugę bujoja,
Ar žemoj' girioj' augštų beržų pora,
Kad žalias galvas pakelia į orą.

Esant vienokio ir ugio ir veido
Dvasioj patim ji teipjau ne'psileido.
Moterų darbą, vindelį, siuvimą,
Pramones, juoką paniekinus, ima
Budavo noriai trimytą ir plieną —
Teip, ant žemaitiško žirgo, po tankų
Mišką, ji budavo kartą nevieną
Vyriškuos rubuos, su sokalu ranko'

Jodo medžiodama drąsiai per dieną.
Kad namo žirgą pailsusį varo,
Tankiai akis Naupiliečių apgauna
Ir nesyk garbę lauke ir ant dvaro
Tik kunigaikščiui pritinkančią gauna

Permanyt niek's neįstengia Gražinos:
Draugė juokuos, nuliudimuos paguoda,
Ji nevien meile su vyru dalinos':
Šelpia darbuos jį, rodas jam paduoda.
Teip, sutartys svarbiosios, karė
Niekad be josios rodos nesidarė.
Nors akyvai nuo tarnų, ir padonų
Intekmę savo užslėpti mokėjo,
Ir artymiausi, pirmiausi prie šono
Nieko dasekt apie tai negalėjo.

Betgi Rinvit's išmintingas numanė,
Ką turėj veikti, prie ko pult reikėjo,
Pas kunigaikštienę veikia nuėjo
Ir išdėj viką, ką viešpat's užmanė:
Vytantui karę apskelbt kaip ketina,
Kaip labą brolių, tautos ir tėvynės
Geisdam's pašvęst del garbės sovotinės,
Papročius laužo ir kraštą naikina.

Smarkų senelio šie žodžiai užduoda
Smugį Gražinos sujudintai dvasiai;
Bet, į Rinvitą veizėdama drąsiai
Ji nē veiduos, nē kalboj to n'išduoda.
— Žinomi, sako, linkiai vyro budo:
(Toliaus bus).

Moteriszkė ar tėvynė?

Pasakojimas Maxo Nordau'o.

(Versta isz angliszko).

Ponų L. svetainė *) yra nedidelė, bet labai miela, patogė ir puikiai įtaisyta. Daili kabanti liampa senoviskos formos szvieczia pustamsiai,

o prie tokios szviesos, kaip žinoma, noriau ir guviau sznekasi apie visokių nekaltus daigtus.

Septyniese ar deszimtiese kalbėjomės linksmi, atsirėmę į minkštas aksomines kreses, gerdami isz ky-

*) Sveczių kambarys (drawing-room).

niszky puodelių kvepiančią arbatą. Buvo tai jo pirmų žiencs balių, vienog nesznekėjome apie karnavalą ir jo patogumus. Ligsziol dar negaliu suprasti, kaip mes karnavalo laike galėjome kalbėti apie atitrauktą dalyką, bet isztiesų svarstėme klausimą: kas yra stipresnis, meilė ar patrijotizmas? Neėsant terp mūsų nė vienai mėlinai pancziakai, neįtikėtinas beveik daikts yra, kad užsiēmėme tokiu rimtu klausimu, ir patys nepasijutome, kaip pradėjome karsztai ginczytis.

Nuomonės buvo pasidalinę. Vieni tvirtino, kad didesnę įtekmę ant žmogaus proto turi patrijotizmas, kiti — meilė.

— O, — atsiliepe neseniai isztėkėjusi liesa moteriszke su geltonais plaukais ir mėlinomis akimis — asz esu tvirtai persitikrusi, kad meilė yra stipresnė už patrijotizmą; negana to — joks kitas jausmas negali su ja lygintis galybe. Kiek tai sykių daugiau žmonių meilė privedė prie karszky darbų, nekaip patrijotizmas!

Teip sentimentalizkai**), deklemuodama ji meiliai ir daug reiszkiančiam dirstelėjo ant savo vyro, kurs sėdlėjo greta jos.

Tas pastarasis vienog nevisiszškai sutiko su savo paczia, manydamas, kad jaunystėje didesnę galybę turi meilė, o suaugusiame amžiuje patrijotizmas.

— Kas ling munęs — iszikiszo daktaras, truputį pedantizkas žmogus, kurs net lengvose pasznekose negalėjo apsieiti nesitaikinęs prie Aristotelio kategorijų, — manau, kad czia didžiausią įtekmę turi tautų ir rasų

**) Iszjuokiantis vardas, duodas makytoms moterims.

budas. Szaltas sziaurietis gali labiau užsidegti del atitrauktos ydėjos gimtinės szalies, nekaip karsztas pietų gyventojas, kurį gali greicziau sujudinti graži žmogysta. Szveicarijai galėjo iszduoti tokį Wiekeldiedą*), bet Indijonas, kurs del meilės susirgusios dukters ispaniszko gubernatoriaus iszdavė paslaptį chinchonos**), žinomą tiktai ten gimusiems, ir per tai panaikino galybę drugio, kurs jau baigė varyti laukan svetimus prispaudėjus, buvo pietų gyventojas ir, kaip matome, daugiau pasidavęs įteimei meilės, nekaip patrijotizmo. Szvedas arba Anglas gali daugiau paszvesti savo gimtiniam karsztui, nekaip moteriszkei kurią myli, bet abejoju, ar tas yra tiesa kas link Hispano arba Italo.

Rimcziausia moteriszke mūsų draugystėje buvo ponia G. gan stora, bet gerai užsilaikiusi ypata, kurios keturių deszimtų metų, sunku buvo pažinti. Jos visas sudėjimas: juodi plaukai, kliaasiszka nosis, vos tik žymus useliai ant virszutinės lupos ir pilnas, apskritus smakras rodė, kad ji yra pietų gyventoja. Ponia G. nieko nesakė; klausėsi atydziai, bet daktaro paskuniai žodžiai iszszaukė ant jos lupų vos tik patėmytiną nuszypsojimą ir privertė ją iszimai-

*) Winkelried — Szveicarijos patrijotas, gimęs Unterwalden'o kantone; gyveno pabaigoje XIV szimtmetyje. Ypata daugiau legendarizska.

**) Chinchona arba Chochona — medis, augas karsztuose krasztuose. Yra pasaka, kad 1683 m. grafiutė Chonchon, dukte Peruvijos vice--karaliaus likosi iszgydinta nuo geltonojo drugio žieve to medžio. Gydancią paslaptį medžio buk iszdavęs iszimylėjęs į ją indijonas. (P r i e r a s z a s v e r t ė j o)

szyti į gincą.

— Negaliu visiškai sutikti su tuo ką tamista pasakei apie Ispanus ir Italus, daktare, — tarė. — Jeigu pavelysite, apsakysiu vieną atsitikimą mano gyvenime, kas parodys, kad tulose aplinkybėse patrijotizmas gali turėti didesnę įtakmę ant Italo, nei kaip meilė.

Visi su didžiausiu žingeidumu atsigrėžem prie jos, kuo paraginome ją kad pradētu pasakojimą.

— Žinote, kad gimiau Milane ir tik deszimts metų atgal apleidau gimtinį miestą, kad reikalai mano vyro paszaukė mus ezion. Turėjau asztuoniolika metų, kad maisztas Lombardijoje likosi numalszintas. Marszalas Radeckis įėjo su kariumiene į Milaną „Italijos kalavijas“ buvo perlauztas, ir kiekvienas patrijotas su kruvina szirdžia buvo priverstas, iszsižadėti tų vilezių, kurias matė jau netoli isikunijimo. Jus, kurie negirdėjote tų dienų, negalite turėti supratimo apie jų nusiminimą ir gailęstį. Miestas ir visas krasztas buvo apszaukti kariszkame padėjime, kas nedavė mums ramybės nė prie vieno, kad ir mažiausio, kasdieninio darbo. Vengėme Scalos *), nes baidēmės regėjimo dviejų kareivių, stovinczių su ginklais isz abiejų pusių scenos. — o jie primindavo mums pažeminimą ir nelaimę mūsų tėvynės. Neidavome ant paprastų pasivakscizjimų po Corso **), nes ten buvome iszstatyti ant nuolatinų užpuldinėjimų Austrijos aficierų. Kiekviena szeimyna turėjo užtekti pati sau. Gyvenome savo namuose, niekur ne-

sirodydami, o galite suprasti, kaip toks gyvenimas yra nesmagus mums, Italams.

Tose tai baisiosia dienose pasipažinau su Albertu G., už kurio paskui isztekėjau. Buvo jisai moksladraugu mano brolio ir, kaip jis, paskui likosi inžinierium. Gražus ir meilus vaikinys tame nuobodziame laike buvo labai pageidautu svecziu mūsų namuose. Neuzilgo patėmyjau, kad jis manę pamylėjo. Iszpradzių zteidavo ir iszeidavo su mano broliu, paskui atsilankydavo vienas, bet veikiai mus aplesdavo neradęs brolio namiej. Ant galo tapo kasdieniniu svecziu, o kad mano tėvai teipgi nesakydavo nieko priesz jo atsilankymus, pasi-likdavo kaskart ilgiau ir ilgiau ir isztisas adynas praleisdavo su manimi ant linksmos, mėilios pasznekos.

Buvome jau gerai susipažinę ir susiartinę, tik vieną dieną — jis tada nuo pat ryto skaitė man balsiai — staiga papraszė, kad pavelycziau jam užsirukyti cigarą.

— Ką? — surikau — tamista rukai?

Reikia žinoti, kad tame laike neuzkėsdavau žmonių, ką rukė. Negalėjau atsigerėti savo broliu užtatai, kad neįgijo to nemeilaus pripratimo, ir apreiszčiau szimtą sykių, kad vellyk viską iszkęsiu, nekaip prisilytėsiu prie lupų žmogaus, kurs jas apsterszė ta bjaurybe.

Pirm to nežinojau, kad Albertas mėgo cigarus, nes kaip galite suprasti, mano svetainėje nebuvo pavelyta rukyti, o isz kitur kur apie Alberto kliaudę patirti negalėjau.

Smarkumas, su koku jo užklausa, regimai ji sumaiszė.

— Teip, rukau, — atsakė jis dve-

*) Scala — vardas teatro Milane.

**) Gražiausia Milano ailėja.

jodamas, — bet kas tame yra ypatingo?

— Tiesa, — surikau — nieko nėra ypatingo, bet aš sakau tamistai, kad niekados n'eisiu už tokio, kurs ima cigarus į burną. Negaliu kęsti tokio žmogaus, mano akise jis nieko nevertas.

Albertas dirstelėjo ant manęs su nusistebėjimu, bet nieko neatsakė: iki-žo atgal į kieszėnių ką tik iszimatą cigarą ir patylėjęs truputį iszėjo.

Ant rytojaus jis bandė but linksmu, lyg nieko nebutu atsitikę; pasigriebė pirmos progos, kad pradėti sznekėti apie rukymą, sakydamas su juoku, kad jis vakar buvo persigandęs, kad aš tuo buk tyczia tik kalbėjau teip rimtai ir kad jis tikisi, jog aš priprasiu prie jo cigarų ir tt. Bet aš nejuokavau ir vėl, su didžiausiu smarkumu, atkartojau, kad niekados nekęsiu žmogaus, kurs ruoko, ir niekados neapsiprasiu su tuo bjauriu paprocziu, sakydama isz antros pusės, kad žmogus, kurs manę myli, greičiau pasiszvęs del manę ir pames įkirų įprotį.

Po to apreiskimo Albertas įpuolė į nusiminimą, kurs dabar man iszrodo juokingu, bet tuomet griauzė man szirdį. Iszėjo jis nuo mūsų labai nusiminęs ir nuo to laiko nustojo buti linksmu; dusaudavo tankiai, o isz jo akių triszko nuliudimas. Teip buvo per visą sanvaitę, ir nors gailėjausi vaikino, bet negalėjau ir nenorėjau mainyti savo žodžio; Albertas turėjo arba pamesti rukymą arba mes turėjome persiskirti.

Vieną dieną brolis mėgino manę perkalbėti. Albertas, girdi, slankioja, kaip szeszėlis, nedrįsta nė eiti pas manę; juk tai, esą, nemielaszir-

dingas ir neismirtingas daigtas, teip kankinti savo prietelį; jis norėjęs pamesti rukymą, bet paprotys pasirodęs stipresniu už valią ir jeigu aš nepavelysiu jam rukyti, tai jis isztiesų susirgsęs... Negalėjau ilgiau klausyti ir karoziai pertraukiau:

„Kaip tai, tu nori, kad gauceziau už vyrą liurbį, ką neturi net tiek stiprumo, kad iszsižadėti pripratimo? Jeigu jis manę myli, tegul pergali savę del manęs: dabar tyczia reikalauju, kad pamestu cigarus; pažinrėsin, ar jis manę myli!“

Brolis užpyko ir net pradėjo keikti, bet nieko negelbėjo, nes užsispyriau, kad teip turi buti, kaip aš noriu. Sunku apipasakoti visą ginčą. Gana tiek, kad ant galo Albertas atėjo pas manę ir su aszaromis akyse meldė, kad nebucziniu tokia nemielaszirdinga ir, kaip visados tokiuose atsitikimuose buvo, aš apsiverkiau teipgi ir pasakiau. „Gerai, parodysin, kad mano meilė yra stipresnė už tavo. Tu del manęs nenorėjai pamesti cigarų, užtai aš del tavęs pasistengsiu pergalėti savije atkarumą, kurį jaucziau prie rukymo“.

Neužilgo buvo mūsų szliubas, ir Albertas rukė po senovei. Nepaisant to, aš jaucziausi labai, labai laiminga su juo.

Praėjo szeszi mėnesiai. Vieną vakarą patėmyjau, kad Albertas neužsidegė po vakariennės cigaro. Nusistebėjau, bet mislijau, kad teip pasidarė isznetyczų. Bet kad antrą

ir trečią vakarą pamaciau tą patį, pamislį sau: „Ką? Albertas iš liuso noro padarė pasiszventimą del savo pacios, kurio nenorėjo padaryti sužieduotinei?“ — Mano szirdis džiaugėsi iš tokios meilės ir, be juokų, laikiau savę už laimingiasią moteriszkę ant svieta. Iszziurėjau visą cigarų dėžę buvo tuszczia, dailus giutarinis musztukas, kurį nesiojosi su savimi, gulėjo dabar ant popierų, — nebuvo abejonės, kad Albertas pametė rukymą.

Negalėjau susilaikyti nuo džiaugsmo. „Albertai! — tariau vieną vakarą -- tu esi aniuolas, tu netiktai iszziadėjei rukymo del manęs, bet esi dar teip szvelnus, kad nesakai nė vieno žodelio ir neiszsiduodi visizkai, kaip tau sunku tą daryti!“ Teip sakydama, asz apsikabinau ir pabucziavau jį iš tikros szirdies.

Bet ant mano didžiausio nusistebėjimo toks iš reiszkimas meilės jį labai užklapatijo. Jis iszsisuko iš mano rankų ir nuleido akis. Patylėjęs truputį -- tarė dvejojancziu, netikru balsu: „Mano mylimoji, galėjau loszti rolę mylinczio ir pasiszventusio del pacios vyro, bet geriau bus, jei pasakysiu tiesą. Taigi žinok, kad pamecziau cigarus ne del tavęs, bet del -- tėvynės! Žinai, kad Austrijos valdžia įvedė tabako

monopolį *), ir mes nutarėme, kad kiekvienas patrijotas perstotų rukęs, idant kiek galint sumažintu išdo įėjimus. Tau gal pasirodyti, kad tai mažas daigtas, bet neprietelį turime badyti kad ir su adata, jeigu nieko negalime padaryti su kardū”.

Prisipažisin, kad vaikscziojau susiraukus per keletą dienų, bet ant galo pasiryžau parodyti, kad ir Italijos moteriszkė gali buti teippat patrijotiszka, kaip ir Italijos vyras. Dovanojau savo vyrui ir net pradėjau jį girti už pasiszventimą, kurį ant galo pripažinau už kariszką. „Mislis, kad myli ką kitą daugiau nekaip manę -- tariau jam -- yra iszkencziamama tiktai atsiminus, kad tas kitas yra -- mūsų tėvynė”.

„Taigi matai, daktare”, -- baigė pasakojimą p. G., „kad net pas Italus patrijotizmas yra stipresnis už meilę ir kad karsztas Italas paszventė del atitrauktos ydėjos gimtinės szalies cigarus, kurių nerėjo pamesti del sutvėrimo iš kuno ir krajo”.

*) Nuo 1860 m. Austrijos valdžia paėmė į savo rankas auginimą ir pardavinėjimą tabako. Niekas kitas apart jos negali parduoti cigarų, papierosų ir t. t. Tokį monopolį įvedė pernai maskoliai kaslink degtinės. (P r i e V e r t ė j o).

Isztremtas isz Tėvynės.

Bėgkit jus, ramios mislelės,
Isz galvos mano vargios!
Bėgkit pajautos, linksmybės,
Isz szirdies mano skaudžios!
Manę vasarą mieloji
Nebesups mieluos sapnuos;
Atsitok-iu asz isz miego
Jau žimos szeltuos glėbiuos!
Likim's mat manę iszgujo
In žiemų rustus krasztus,
O tėvyne, ar gi mano
Sapnai jaunystės pražus?
Ar užmiršiu vargus Tavo,
Kraujais aplietos szalies,
Ar Tavę liausiu mylėjęs
Jausmais karszcziausiai szirdies?
Kad ezion reik' dvėsuot kasdieną
Ore užkrėstam nuodais
Atgiežos, ne'pkantos, kėrszto
Ir turėt prieszus draugais?
Ne dyvai, kad protas vysta,
Ugnis szirdies praded' gėst,
Ir kunas nelaisvio nyksta,
Kad visur szaltį reik' kėst.
Nors greitai gal szirdies karszti
Piktas žiemys užgesys,
Tada į stulpą ledinį
Asz pavirsiu kaliņys.
Tuokart, sniege isiriausius,
Isznyks praetė visa,
Tiktai vėjui graudžiai kaukiant,
Man atsimins Lietuva.
Kaip ji pancziais szalto ledo
Žiemų vargszė suverszta,
Kvėpimu žieminių vėjų
Ledan tapo paversta
Reiks tad giliaus sniege grimzti,
Kad liudno vėjo neb'girst,
Vargios tėvynės ne'tminti
Ir ją užmigus užmirszt.

Balsai isz Tėvynės.

Dokumentas apie lotyniszkas literas lietuviszkoje literaturoje.

(Isz „Varpo“).

— Tąsa. —

Toksai pasielgimas liko užtėmytas kaip pranesza kuratorius Warszawos visose mokyklose lietuviszkos apygardos. Ukinikai arba visai iszsižadėdavo pirkti szias knygas, arba prisėjus jau nupirkti vaikai jas po nupirkimo degino. Dažniausiai-gi mokintojams, kaip jie pripažinstą, prisei davo dykai iszdavinėti knygas ir paskiaus patiems už jas neszti pinigų pas „kaznaczejų“. Pagal sąprotavimą neapszviesto žmogaus literos ir tikėjimas neperskiriami. Lotyniszkos literos — tai pagal jo nuomonę katalikiszkos, ir sztai del ko jam teip braugios maldaknigės, atspaustos lotyniszkomis literomis. Lietuviszkas-gi knygas, atspaustas rusioniszkomis literomis, jis rokuoja už provoslaviszkas, ir todėl, jeigu kas isako mokintis ant tų knygų, tai tame pagal jo nuomonę negalima nieko kito užtėmyti, kaip tik norą atversti lietuvius į provoslaviją. Tokiu budu maldaknigėse, atspaustose rusioniszkomis literomis, žmonės užtėmyja užgavimą jų tikėjimo.

Buvęs virszinikas Suvalkų mokslinės direkcijos, Nenadkewicz, sziamė klausyme teip sumanus, turėjęs,

kaip pranesza kuratorius Warszawos mokslinės apygardos, persitikrinti, kad persekiojimas lietuviszkų maldaknigių ir mokslavedzių iki sziam laikui nepriėjo savo siekių ir vargiai kada priseisęs: lietuviai gyvenantieji Maskolijoje, nepriims rusioniszkos graždankos, lietuviszkos maldaknigės ir mokslavedžiai, atspausti rusioniszkomis literomis, niekados neigis prieglaudos terp lietuvių ir tiktai gaivins skriejamą dabar per kunigus nenuoramą ir melagingą nuovoką, buk tai valdžia, brukdama sziuos moksliszkus iszleidimus į mokyklas, nor iszvyti isz ten katalikystę.

Pasiremdamas ant to visko, minėtas augscziaus virszinikas Suvalkų mokslinės direkcijos yra tos nuomonės, kad greicziaus butu iszmelsta atmaina Augscziausiai duoto paliepimo spaudinti visus valdžios iszleidimus rusioniszkomis literomis ir sugražinti lietuviams liuosybę spaudinti savo knygas ir laikraszczius lotyniszkomis literomis. Jeigu-gi dėkui kokiems nors vieszpatystės siekiamis iszrasta butų už reikalingą daigtą palikti szį Augscziausią paliepimą, tai butinai prisieitų daug

ko kito padaryti.

Visos, privestos ezion sziamė klausyme žinios, duoda man, kaip sako kuratorius Warszawaos mokslinės apygardos, tvirtą nuomonę, jog reikalinga kuo greičiausiai energiskai užsiimti išleidimu knygų ir mokslavedžių skaitymui žmonėms augsztaičių tarmėje, nes tik nenuoilsiu platinimu tų knygų ir galima užkirsti kelią neapstojanciam iki sziam laikui vartojimui prieszingų rusiszkai valdžiai išleidimų, kurie iszeina Tilžėje arba Amerikoje.

Baigdamas savo pranesimą, t. s. *) Ligin pridėda, kad, iszsiriszus pamatiniai valdžios klausymui apie tai: 1) ar varyti toliaus spaudimą rusiszkomis literomis lietuviszkų knygų, ar ne, 2) ar vėl leisti vartojimą lotyniszkų literų, pasirodo reikalingu, ar szeip ar teip iszriszant tuos klausymus, pasirupinti su iszleidiniu lietuviszkų mokslavedžių ir knygų žmonių skaitymui ir drauge kuoveikiausiu platinimu jų terp lietuvių.

Prie praneszimo kuratoriaus Warszawaos mokslinės apygardos liko pridėta, del szio klausymo užraszai prokuratoriaus Warszawaos sudo palatos, t. s. gofmeisterio Turau'o ir Warszawaos general-gubernatariaus, szviešiausio kunjgaikszezio A. Imeretinski'o. Gofmeisteris Turau savo užraszuose pranesza, kad pas lietuvius noras pasiskaityti knygų savo kalboje iszaugo drauge su pasidauginimu mokanczių skaityti. „Gaila, kad szis noras nerado teisingo sau pakakinimo ir suteikė tą nenormaliszką padėjimą, kokiame dar pasilieka lietuviszka tauta”.

„Metuase 1885 buvo paliepta atim-

*) t. s. = tainyj sovietnik.

ti visus lietuviszkus iszleidimus, kurie tik buvo da vartojami mokyklose. Mokintojai szijų mokyklų, turėdami per ne valią grusti lietuviszkas knygas, atspaustas ruskomis literomis, statė savę į visai nesmagų padėjimą. Kaip zinoma, mokintojams buvo liepta tas knygas platinti. Žmonės nuo pirkimo jų atsisakė, bet nežiurint ant to, metuose 1894 buvo isakyta mokintojams tuoj atleisti pinigų už prisiųstas jiems knygas, o jeigu ne, tai buvo žadėta atskaityti iszpuolanszius ant kiekvieno isz jų pinigų isz gaunamos algos. Paskui, netrukus ilgai po iszgavimo pinigų, buvo nutarta iszdalinti tas knygas dykai. Delko lietuviai prieszinasi įvedimui į jų literaturą rusiszkų literų, tai priežastis iszranda gofmeisteris Turau ne tik tame, kad kunjgai per savo įtekmę prikalbinėja žmones, kurie, del savo fanatiszko prisiriszimo prie tikėjimo, lotyniszkas literas neatskiria nuo lotyniszkos rymo-kataalkiszko tikėjimo, bet ir „revoliucijiniame” judėjime, kuris paskutiniame laike Suvalkų gubernijoje apēmė gana daug vietų. Gaila, jog iszleidžiant lietuviszkas dvasiszkas knygas padarė valdžia daug svarbių dogmatiszkų klaidų, kurios davė progą žmonėms manyti, jog įvesdama rusiszkas literas, valdžia nori įvesti provoslaviją.” Gofmeisteris Turau perkratinėja toliaus turinį prigabenamų lietuviszkų laikraszezių. Pakraipa tų laikraszezių paskutiniame laike pasirodė vis labyn prieszinga valdžiai ir visi jos duodami paliepimai atranda ant puslapių jų kuoarsziausia kritiką. Pabaigoje 1896 m. ant ukinikų sueigų valsecziuose atvirai pradėjo atsiliepti,

kad ne mokintų vaikų mokyklose ant išleistų valdžios knygelių su rusiškais literomis. Tėvai atsizadėjo pirkti tas knygas, o pirmiaus nupirtas naikino ir degino. Skaitlius mokintinių kaskart teipogi eina mažyn. Visi valdžios paliepimai sutinkjeiguan aktyviszką, tai pasyviszką priesztaravimą”.

Toliaus privesime iztrauką iz užraszų, paduotų szviesiausio kunigaikszczio A. Imeretinskio kuratoriui Warszavos mokslinės apygardos. Jis duoda pilną istoriską nuobruožį dalykuose lietuviszko klausymo. Kadangi mes dabar jau užtektinai susipažinome su tuom klausymu, o praneszimas A. Imeretinskio visai sutinka su tais praneszimis, apie kuriuos jau kalbėta, tai dar prisieina pažymeti vien dalykus, kurie gali dapildyti tą, kas jau pasakyta. Teip, izz tų užraszų patyrėme, kad metuose 1860 žydai užsiēmė platinimu per kontrabandą visokių daigtų, terp kurių buvo ir paveikslai reiszkiantieji istoriskus atsitikimus, labjausiai laiką unijos su Lenkija ir apskritai laiką kuomet buvo garsi Lenkija, mat, delei to, kad parodyti lietuviams, jog tikriausia ir vienintėiė jų tėvynė ēsanti Lenkija. Prie peržiurėjimo lenkiszkių maldaknigių, kurios karsztai buvo platinamos terp Lietuvos goventojų, buvo izzrasta, kad maldaknigēse pridėta daug dalykų visai nedvasiszkių, o prieszingų valdžiai, o teipgi nemažai dviprasmių neaiszkių sakinių, kurie turėjo už mierį tik sulenkinti atskirią tautą; lenkiszkuose elementoriuose buvo matomas aiszkus noras sukurstyti terp mokintinių meilę Lenkijos, kaip savo tėvynės.

Toliaus general-gubernarius primena, apie kilusią buk terp lietuvių svajonę apie liuosą politiszka Lietuva. Patvirtinimui tokio apkaltnimo jis nepaduoda joziių faktų.

Visuose praneszimuose, kaip general-gubernatorius, teip ir kuratoriai apygardų, praszneka apie susekimą paslapezios draugystės, po vardu „Plėjada” *), kuri užsiima platinimu atsiszaukimų, kur lietuviszką giminę kviecia visokiu budu platiniti lietuviszkas knygas, atspaustas lotyniszkomis literomis ir skusti visoms valdžioms ant užgynimo lietuviams spaudos. Kaip matyti izz praneszimo prokuratoriaus Warszavos sudo palatos, prasikaltusių už platinimą knigų ir atsiszaukimų suimta liko 34 žmonės.

Baigdamas savo užraszus, Warszavos general-gubernatorius primena, jog valdžios užmanymas sutiko visai prieszingą pasivedimą, sulyginant su tuom, ko ji norėjo, įvesdama rusiszkas literas”. „Prie dabartinio padėjimo lieka viena izz dviejų”, sako A. Imeretiskis, „arba izzmelsti atmainą Augszciausiai duoto paliepimo, arba pilnai daboti jo pildymą”.

Bet szviesiausias kunigaiksztis A. Imeretinskis tur baime, kad, leidus spaudą lietuviszkių knigų ir laikraszcziių lotyniszkomis leteronis, neatsirastu terp lietuvių nuomonės, buk tai valdžia priversta buvusi pasiduoti, ir kad visame szios valdžios užmanyme tur vietą neteisybė ir apgavimas. Pagalios Warszavos general-gubernatorius izzrandu naudingu daigtu priežiurai ir kontrolei mokinimo pradedamose mokyklose įsteigti vietas pagalbinikių vir-

*) „Sietynas”

szinīko mokslainēs direkcijās iz to visko, žinoma, geriausiai butu žmonių, kurie gerai supranta lietuviszką kalbą; jie tai turētų važiēti po mokyklas, arčiau sieti su vaikų tėvais ir iškabinti prielankumą valdžios ūžmanymams, kurie tur juk mintijē tik gerovē žmonių ir apgyvina jū nuo pragaisztinų buvini svajonių apasztalų ir agitatorių. Prie

pritraukti parapijinius kunigus, sądarbavimas kurių szioj pakreipoje ne tik geistinas, bet tiesiog neatmetinas. Ūžraszai general-gubernatoriaus baigiasi nurodymu kuo pragaisztināu lietuviszkų laikaszczių, iszeinanczių Prusuose ir Sziaurinėj Amerikoje.

Ka tai reiksztu?

Apie lietuviszkos spaudos dalygų jau yra palengvinta. Cenzura kus isz Europos daeina neaiszkios žinios. Isz vienos pusēs girdime, kad maskoliszkoji valdžia klausymā lietuviszkos spaudos piliko teip, kaip buvo senovēj. Isz kitur vėl girdime, buk cenzura del lietuviszkų kni-

gų jau yra palengvinta. Cenzura perleidžianti per rubezių lietuviszkas knigas, spaudintas ūžrubežije, nepolitiszkos italpos, t. y. tokias, kuriose nēra raszyta prieszais valdžią. Kaip tikrai tie dalykai stovi, pasirodys netolymoje ateitēj.

Lietuviszka kalba Waszaves universitete.

Ne visi isz lietuvių, kurie niekina savo brangiā lietuviszkā kalbā, žino, kad lietuviszka kalba yra iszguldoma garsiausiuose universitetuose ne vien Europoje. bet ir ketose svieto dalyse. Nekuriuose universitetuose lietuviszkoji kalba yra prijungta prie katedros mokslu sulyginimo kalbų, o kituose yra tiesiog isteigtos atskyrios katedros del mokinimo lietuviszkos kalbos, nes mat lietuviszkoji kalba, kaip labai sena, yra reikalinga del pažinimo, kaip plētojosi ir keitē-i kitos naujasnēs kalbos. Waszaves universitete iki szio laik atskyrios katedros del lietuviszkos kalbos da ir nebuvo. Maskoliszkoj valdžia, praplindama programā mokslu prie Waszaves universiteto, terp kitko, atikatedros del mokinimo lietuviszkos kalbos.

Trockio Memorialas.

In „Przeгляд Wszechposlki” rasijszo Waszaves korespondentas apie memoryalā, kuri buk Vilniaus general-gubernatorius Trockij padavęs carui. Trockis, kaip isz to memoryalo ēsā matyti, nori pakelti Lietuvoj (Vilniaus, Kauno ir Gardino gubernēse) maskoliszkajį gairivalā su pagelba sziu trijų budu:

a) sudrutinus urēdiszkas vietas del maskolių.

b) susilpninus vietinę „szlektytę”.

c) persekiojant katalikiszkus ku-

nigus.

Trockis mat mąsto, kad pensijos maskoliszkų urēdinikų Lietuvoje ēsā, sulyginant, labai žemos, teip kad maskoliszki urēdinikai negali susilyginti su turtingais Lietuvos ponais, o net turtingais mieszcionimis. Reikiā algas pakelti ir padidinti gratulecijas ir paskui atiduoti tokias vietas tiktai atsakantiems maskoliams. — Lietuviszkajā bajorijā Trockij labjasiai dumoja susilpninti per panaikinimą bankų ir kitų bajoriszkų susiriszimų, ypatingai per panaikinimą

„Žemiszkojo Banko Vilniuje”, kurs yra didele pagelba del Lietuvos dvarponių. — Kas link kunigų, tai Trockij duoda carui rodą, kad tuos reikia skaudžiai už kiekvieną poli-

tiszką prasikaltimą nubausti ir kad kunigui, nors kartą (administratyviszku būdu) nukorotam, jau niekad neduoti prabaszczystės.

Tėvyniszka Kronika.

† P a ž e r i u o s e ant gminos susirinkimo komisorius ėmė ukinį-kams aiszkinti apie daleistus valdžios del ukinų knygynus, ragindams, kad įtaisytu prie valseziaus kancelerijos tokį knygynėlį. Perskaitęs daleistų valdžios maskolizkų ir lenkizskų knygų suraszą, dadurė nuo savęs „kad lenkizskų jums, turbut, nereikia, todel parsikvieskite tik maskolizskas knygas”, bet Pazerių ukinikai iszmintingai pareikalavo nuo komisoriaus lietuviszkų knygų, nepriimdami maskolizsko knygyno.

† N a u m i e s c z i o p a v i e t e yra daug isztremtų už visokus prasikaltimus maskolių. Pernai rėdas atkraustė į czion net 20 tokiųszeimynų. Atbuvę korą jie gaus nuo valdžios žemę ir galės pasilikti Lietuvoje ir platinti maskolystę ir pravoslaviją.

† M a r i ' a m p o l e j kitą met ant tikro yra rengiama progimnazija del moterų. Žinoma, progimnaziją atidarys maskoliai ir perdėtinėmis bus maskalkos. Pavieto viršūnikas ir popas protegnuoja kokią ten paną Episzov.

† M a r i ' a m p o l e j pana Malvina Krzyvoblockiūtė nuo szimet turi atidariusi, su daleidimu Warszawa vos kuratoriaus, privatiszką vienkliasinę del mergaiczių iszkalą. Ir tas yra gerai.

† S u v a l k ū g u b. nekurios gminos padarė nutarimą, kad kar-

eziamos, alinės, ir abelnai visos svainanczių gėrymų pardavynės per szventas dienas butu suvis uždarytos. Iki dabartės jas uždarydavo tik laikemiszių.

† K a l v a r i j o s p a v i e t e, panemunėse, Viszniewski, vietinis dvarponelis, renka nuo ukinų paraszus, kad įvesti aplinkinėse bažnycziose lenkizskus giedojimus. Tas Wolf Wiszniewski jau „Tėvynės” skaitytojams yra žinomas, kaip anti-litvomanas.

† P e t r a p i l e s Dvasiszkos seminarijos mokintojai likosi apdovantoti nuo rėdo: inspektorius, kun. pr. Karevyczius ir profesorius tos pat seminarijos kun. Ign. Baltruszis, profesorius kun. Jonas Maliszevyczius, visi orderiais Sz-to Stanilovo 3-ios klisos. Auksinius kryžius gavo: profesorius kun. Aug. Losinskis ir prof. kun. Stasys Przyrembelis. Kun. Konst. Maciulevyczius, pralotatas, gavo aukso kryžių, papuosztą literomis net paties caro. Jie kuom nors turėjo atsižymėti.

† L u e z a i, dvaras kurį Orževskis, buvęs Vilniaus general-gubernatorius, atidavė Kantakuzinui už tai, kad pargrižęs į Peterburgą meluotu carui, iszteisindamas Orževskį už Kražieczyų iszskerdimą, nenuėjo ant gero. Inpėdiniai Kantakuzino dvarą iszparcelevę parduoda ukinikams.

† G r i s z k a b u d i j (Naumiesczio pav.) mokintojas mokslainėje

jieszko vaikų suoluose, ar neras lietuvi-zkų knygų, ir grąsina vaikus, kad tokias niekad į „izskalą“ nesinesztu. Tas pats mokintojas užvestą a. a. kun. Bataiezio paprotį mokinti vaikus poteriaut lietuviszškai panai-kino ir mokina po senovei poteriauti maskoliszškai.

‡ V i l n i u j e miręs Vasario mėnesij ponas Apolionas Norvaisza paskyrė 10,000 rb. del Warszavos universiteto, kad isz procentų už tuos pinigų būtų duodamos dvi stipendijos, viena del mokintinio universiteto, kita del mokintinio gimnazijos. Ant tų stipendijų pirmąsytę tarės artymiausi mirusio gimnazičiai, jei tų nebutu, stipendija eis del neturtingų mokintinių katalikiszko tikėjimo, paeinanczių isz Vilniaus arba Kauno gubernės. Apart to a. a. A. Norvaisza paliko: po 5,000 rb. del seminarijų Kauno ir Vilnius, 5,000 rb. del Vilniaus katedros 2,000 rb. bažnyčiai benediktinų Vilniuje, 1,000 rb. ant bažnyčios Traszku-nuose, Kauno gub., 700 rb. bažnyčiai Svyrėnuose. Viln. gub.

‡ S u v a l k a i turi jau geležinkelį. Linija to kelio prasideda nuo Gardino, isz ten per Augustavą eina į Suvalkus, isz Suvalkų per Simną, per Alytų susijungia su Varėnais (Vil. gub.). Iszeina, kad gelžkelis prasideda Gardine, o baigiasi Varėnuose, tiesiog, linija einanczia nuo Peterburgo į Warszawą, yra tik dvi stacijos. Trukiai nuo Suvalkų į Gardiną, pasażieriniai ir tavoriniai, pradėjo vaikscioti d. 13 Mojaus,

‡ V i l n i a u s maskoliszki laikraszciai raszo, kad New Yorko Statistiszškai—Isztoriszka Draugystė su pagalba ministerijos užrubazinių da-

lykų jieszko kuno Amerikos poeto ir diplomato Foelias Barlowo, kurs 22 Rugsėjo 1812 m. numirė, bekeliaudamas į Vilnių, vietoj vadinamoj „Žarnovcai“. Kuną J. Barlowo amerikiečiai pargabęs ir palaidos Connecticuto valstijoje. Barlowas tuom laiku buvo konsulis Suvienitų Valstijų Paryžiuje, ant pareikalavimo Napoleono I jis važiavo į Vilnių ir kelionėje numirė.

‡ S t a s y s K e r b e d y s (Kierbedz), garsus visoj Europoj inžinierius, pasimirė Warszavoj d. 19 Balandžio, szimet. Gimė Kerbedys 1810 m. Naujadvarij. Panev. paviete, Kauno gub., mokslus ėjo Panevėzij, Kaune, o paskui Vilniaus universitete ir Peterburgo akademijoje. Pabaigęs mokslus tapo paszauktas ant profesoriaus į institutą komunikacijos, paskui skaitė lekcijas akademijoje kalninikystės ir universitete. 1863 m. rangoj generolo likosi paszauktas tarnauti į ministeriją komunikacijos. 1891 m. pasidavė į dimisiją ir apsigyveno Warszavoj. Isz praktiszkų a. a. Kerbedžio darbų yra tie, kad jis pastatė puikiausius tiltus ant Nevos ir Warszavoj ant Vyslos. Tas tik nemiela czion mums pripažinti, kad nors a. a. Kerbedys buvo Vilniaus universitete draugu S. Daukanto, vienog lietuviszki dalykai jį neintereso.

‡ S e i n ū p a v i e t e, pažįstamas jau „Tėvynės“ skaitytojams Judoszius ir vagis Kynaitis, pagautas bevagiant, likos suimtas ir pasodintas į kalėjimą. Padėjo vienog už jį parakos 1,000 rublių trys ukinikai lietuviai ir Kynaitis, paleistas, iszbėgo į Ameriką. Tą 1,000 rublių tie trys kvaili lietuviai, kurie norėjo pasigiarinti savo didžiausium neprieteliui, turės užmokėti.

Kratos ir areštai.

Vilniuje policija pabaigoj Kovo mėnesio dariusi daug kratų. Aresztavojusi apie 30 yptų už prigulėjimą prie Lietuvos Social-Demokratiškos partijos. Terpkitų suimti: daktaras Andrius Damaszevyčius, miesto veterinorius Nonevyčius. Paleisti ant kaukcijos. Laikė kratų pas nekuriuos lietuvius atrasta lietuviškas kniugeles ir atsišaukimus „Broliai Lietuviai“. Išdavė juos visus nekokis judoszius Baranauckis, kurs pradžioj pasipažino su darbinikais ir jų vadovais, o paskui danesžė policijai.

Liepojuje žandarai jieszko nekokio Juozapo Petrulio, lietuvio,

prasikaltusio maskoliams už platiūmą lietuviškų kniugų.

Griškabudij keletą kartų žemskių „starsza“ perkrētė stovinczių ties bažnycza karabelnikų, jieszkodamas lietuviškų kniugų. Paskutinį kart, prie akių daugelio svieto, atsegęs jopą ėmė jieszkoti kniugų už moteriskės anczių.

Kalvarijoj anuos kelis kanikintinius už lietuviškas ktigas, kurie yra apsudyti iszsėdėti po 6 mėnesius, maskoliai iszvežė isz Kalvarijos į Peterburgo kalinį, turbut delto, kad Kalvarijoj be ėdėdami nesusinesztu su giminėmis.

Vietinė Kronika.

§ Brooklyn o lietuviai nusi-pirko murinę bažnyczia ant kampo Roebing ir South Fourth ulyczių. Užmokėjo cash \$8,250 d., o 17,000 pasiliko skolingi. Prieg tam isztai-symas bažnyczios ir klebonijos kasztuos apie 10,000. Brooklyn o bažnyczia stovi labai gražioje vietoje miesto. Statomas antrasis Brooklyn o tiltas iszsis tiesiog prieszais lietuvišką bažnyczia.

§ Grand Rapids, Mich. „Katalikas“ paduoda, buk Grand Rapids'o lietuviai ketina tverti lietuvišką parapiją.

§ Grand Rapids Mich., naujai užsidėjęs lenkiszkas laikrasztis „Głos Polski“ žada užsiimti lietuvišku klausymu, kad taikyti lietuvius, su lenkais.

§ Lattimer'o komitetas paduoda, kad nuo 11 d. Rugsjuezio 1897 m. iki 5 d. Kovo 1899 m. su-

rinko aukų \$4,305,60 centų, isz tų pinigų naszlēm ir siratom iszmokėjo \$4,169,71 centą. Ant provos su szerifu Martynu ir jo deputatais surinko \$4,169,71 centų. Kasztų gi provos pasidarė \$4,751,58 cantai. Minētinais advokatams iszmokėta \$2,756, slaptai policijai \$666 41 c., ant spandos ir raszto dalykų \$95,32, c. visokie kitokie kasztai \$974,75 c. geležkelis ir važinėjimai \$290. Tas dalykas jau užhaigtas.

§ T. M. Draystēs kuopos renka naujus virszinikus, daugumas kuopų perstato: P. J. Pruselaitį isz Waterbury, Conn. ant prezidento, M. J. Domijonaitį ant sekretoriaus ir A. Olszevski, „Lietuvos“ iszdavėją už kasierių.

§ Chicagoj lenkai jau nuo kelių metų renka pinigus ant paminklo Tadni Kosziuszkai. Viso iki sziam laikui surinko \$11,000. Pa-

minklas kasztuos apie 20,000. Lie- kai įrisidūda, kita išskyrus lietu-
tuviai, rinkdami aukas dėl svarbes- vius sulenkėjusius. Paminklas bus
nių tėvyniszkų reikalų, prie to men- pastatytas Humbolt parke.

Prusu Lietuva.

Prusų valdžia dabar reitų metų Tūvyre) nors iš bepro-
akyvai peržiuri, kad keliaujanti į czių namų tapo paleistas, bet dabar
Ameriką emigrantai butu sveikais. prusų valdžia persekiodama užgy-
Koleikos arba turinti kokią ligą, net nē jam Lietuvoje praktiką, norēda-
ligą akių, tuoj yra grāžinami atgalis. ma, kad, neturēdamas ką valgyti,
D-ras Bruožis (žiurėk pe- išsikraustytu į gilią Vokietiją.

Isz Latvijos.

Latviam sziomet daleido „Phoenix”, isimaišzius kariannai,
valdžia tverti naujas draugystēs del keli darbinikai tapo užmuszti ir ke-
jaunikaiczių. Norintiejie apsvesti letas sužeistų. Draugai Social-De-
gauna isz draugystēs kasos nuo 300 mokratiszkos partijos turētu savo
iki 700 rublių. Kelios tokios drau- itekme pertikrinti lietuviszkus dar-
gystēs jau susitvērē Liepojuje. binikus, kad szie paskutiniai darbo

Rygoj teipgi, girdėti. kyla ne- dalykuose eitu su latviais iszvien-
sutikimas tarp latvių ir lietuvių de- nes, kaip matyt, lietuviski darbinį-
lei darbo. Per musztynes, kilusias laike paskutinių straikų, tarp darbinį-
kų jutos ir darbinįkų dirbtuvēs ginklų ir kyla nesutikimai.

Szveicarijoje mieste Frei- mėnēs po vardu „Ruta”, siekis drau-
burge lietuviai studentai vietinio gyatēs apsiszvietimas, iszsitobulini-
universiteto sutvērē 7 d. Geguzio mas lietuviszstėje ir dvasiszkas bei
mēnesio, szių metų, skaitliuje 6 sąna- matrijaliszškai szelpimas.

Isz bibliografijos.

Naujos knygos. Prie his- Spaustuvėje Ottov.
torijos musu raszybos, Mauderodē. in 80, pus-
parase Dr. J. Basanavi- lapių 17. Paszvesta dr-
tius. Tilžėje 1899. Jurni Sauerwein'ui.

§ Svarbesni Rasztai: aktuose, vokiszkaiparasyta Frie-
per „Vienybę”, pradėjo spaudintis dericho von Schiller, lietuviszkaip
Vilius Tell, drama penkiuose iszvertē Vincas Kapsas.

Susivienijimo reikalai.

Susivienijimas ir liet. Paryžiuje paroda.

Aukos ant Paryžiaus parodos mo organizacijos, kaip organizaci-plaukia gausiai, isz ko Susivieniji- mas ir visi Susiv. sąnariai gali tik džiaugtis. Aukų surinkta jau per \$300 dolerių, isz kurios tai sumos, jei norėtume suskaityti, isztikro pasyrodytu, kad bent pusė (jei ne daugiau? Rėdystėms yra sudovanota nuo lietuvių prigulinczių prie Susivienijimo, t. v. nuo „Susiv“. sąnarių. Todėl bereikalo nekuriu tauzija, kad Susivienijimas menkai prie Paryžiaus parodos prisideda. Kaip prie visų tautiszkių dalykų Susivienijimo sąnariai abelnai yra vis pirmutiniai (to niekas neužgins), teip ir prie aukų del parodos buvo ir yra vieni isz pirmiausių ir duosniausių.

Kas vėl link pacios Susivieniji-

jos, tai tie rasztinikai ir rėksniai gerai gali žinoti, kad Susivienijimo vyriusybė be Seimo aukų skirti ant to dalyko negali. Perniek todėl nuo Centraliszko Komiteto reikalauti to, ką tas neturi tiesos daryti. Bet kiekvienas lietuvis tėvynainis numano, kad ant ateinanczio Seimo delegatai ant to dalyko nepaskupės isz Susiv. kasos kokį \$100 ar daugiau, pagal reikalą, paaukauti. Kadangi lietuviszka Paryžiaus paroda yra svarbus reikalas, todėl užkvieciame pavienius Susiv. sąnarius, kad teipgi nesiskupėtu aukauti, aukas arba dovanas siųskite pas Susivienijimo kasierių, o mes jas pakvitavosime organe.

Centraliszkas parodai Komitetas.

Kaip mums rodosi, geriausiai butu, kad aukos ant Paryžiaus parodos butu siuncziamos pas „Susiv.“ kasierių, poną Radzevyczių. Jis yra atsakancziausias. Bet, kadangi daugumas nori siųsti pinigų į laikraszczzių redakcijas, tegul siunczia. Kiekviena redakcija turi savo prietelius, kurie jom užsitiki ir su ukvata pinigų siunczia. Juo daugiau bus rinkėjų, juo bus daugiau pinigų.

Bent tuom tarpu nuo rinkimo Centraliszko Komiteto mes ant Paryžiaus parodos turėtumem susilaikyti, jei ne del kitos, tai bent del tos prastos priezasties, kad iszrinkus vieną Komitetą ir tam komitetui reikalus pavedus, visi kiti nesidarbuosime teip kaip dabartės darbuojames atsidedami visame ant aprinkto komiteto, kaip pas mus paprastai

yra. Antra, beėsant pas mus visokioms partijoms be nesupratimų, tykiai, vienbalsiai bus tokį komitetą sunku aprinkti, kilus menkiausiam nesusipratimui tarp vadovų, tarp žmonių kils neuzsitikėjimas ir gali apsistoti arba bent sumažėti aukos. Todėl geriaus, tuom tarpu, kaip tai yra ir pas kitas tautas, visos redakcijos renka aukas ant parodos, o beabejonės, tegul žmones, savo abonentus, savo draugus prie davimo aukų ukvatija, mums neina kur bus pinigai sudėti, eina tik kad jie butu, o isz savo pusės mes galime užtikrinti, kad bile į vieną laikraszczzio redakciją sudėti jie neprapuls. Kada bus pinigai suaukauti, tada lengviaus bus paskirti vienus ar kitus į komitetą ir bus lengviaus susitaikinti. Pažiurėsime, kurie surinks pinigų daugiau?!

Priežastys del ko neanga Susivienijimas?

„Lietuvoje“ buvo raszyta ne kokio „Biznieriaus“, buk Susivienijimas neauga kaip reikia del to, kad Centraliziskas Komitetas, isz-kyrus vieną priezidentą, kaip reikiant nesidarbuoja. Labai gerai ant to atsakē jau „Viltis“ aiskiai parodydama, kad ne darbsztumas arba nedarbsztumas Centralizsko Komiteto yra priežasczia neaugimo Susivienijimo. Pagalios visame Centralizskam Komitetui lig sziol nieko negalima užmesti, kad katras butu nesidarbavęs. Priderystes savo visi atlieka. Nutarimus Seimų iszpildo (Tegul p. Biznierius parodo, kurį seimo nutarimą Centralizskas Komitetas neatliko?) Atsimenu czion kalba vieno lenkų inteligento, jis yra dabar Galicijoje, kurs pažinęs gerai musų Susivienijimą ir sulyginęs Susivienijimo darbą su darbu lenkiszkių institucijų net „Związko“, gērėjosi „Susiv.“ darbavimusi ir statē „Susivienijimą“ augscziaus lenkiszkojo Związko. Paimkime „Susiv.“ organą „Tėvynę“, paimkime pernai ir szimet iszduotas ir iszduodamas knięges, paimkime „Tėvynę“, kuri eina jau antri metai, kaipo priedas prie „Varpo“, paimkime rupestį „Susiv.“ del iszdavimo knięgų „Padėjimas lietuvių tautos rusų vieszpatystėje“, paimkime konkursą iszduota del paraszymo Liet. Gramatikos, paimkime pernai paskirtus \$100 del iszdavimo Lietuvos Žemlapio arba mapos, paimkime rupestį Susiv. apie visus tautiszkus dalykus; pamatysime, kad iszties

lenkiszki „Związakai“ ir „Unijos“ apie savo tautos reikalus nesirupina tiek, kiek Susivienijimas. Kad „Susiv.“ nevisus užmanymus gali atlikti, kaip padēkime negalėjo įkunyti Emigrantų Namo, tai tame jug ne Susiv. kaltē, tik lietuviszkos visuomenės. Per Susivienijimo Centr. Komiteto rupestį buvo iszleisti tikietai, kad dēti del emigrantų namo aukas, ir kiek jų buvo sudēta? Tas tai aukas ir pavedē Susiv. ant iszleidimo liet. mapos. O ne tiek da gero Susiv. ir Centr. Susiv. Komitetas del lietuviystės labo padarytu, kad tik butu iszko, kad butu nors taip skaitlingas ir taip but didelės aukos, kaip kad nors lenkiszkuose „Związkuose“ arba „Unijose“? Bet visa blēdis tame, kad Susiv. mažas. O del ko mažas, del ko priderancziai neauga? „Vitis“ atminē, delto, kad Susivienijimas nesikisza į jokius vaidus, delto, kad Susiv. yra naturalizsku, tai delto! Laikraszcziai, kurie neva nepriesztarauja Susiv., prieteliai Susiv. nēr anot „Vilties“ prie menkiausios progos, tuoj „Užia“ ant Susiv.. Centralizskas Komitetas nors galą gali gauti bedirbdamas, menkai ką įstengs, kol visuomenē lietuviska neužbaigs terp savęs vaidijuse!

„Viltie“! duok ranką, nuo pat pradžios tavo pasirodymo eini vienoj su mumis dvasioj ir rupiniesi ne apie sukēlmą, tik apie apmalszini- mą vaidų lietuvių tarpe. Darbuokimės iszvien, mums szvieczia ateitē! Vienas isz Susiv. prietelių.

Ineiga mėnesio Gegužio 1899 m.

Geguž. 2 Philada, dr. Juozapo 10,50	„ 8 Warcester, Mass.	3,00
„ 4 Baltimorės, Md. kuopa 14,00	„ 11 Baltimore, Md.	2,00

„ 13 Pittsburg, pa. kuop.	2,50	„ „ Brood Broak, Conn.	1,50
„ 24 Shamokin pa. kuop.	3,00		
„ 31 Lost Creek, pa. kuop.	16,00		\$52,50

Iszeiga mėnesio Gegužio 1899 m.

Geg. 1 J. Chmieliauckui už dar- lą mėnesį Sausį	22,71	„ 17 Antram darbininkui už darbus extra ir prie Tėvynės	29,65
„ „ V. Stagarui expensai ir kelionę del peržiūrėjimą knygų	5,85	„ „ Už darbą prie knygų per 3 mėnesius	10,70
„ 11 Sekretoriui pusė algos	35,00	„ 29 Antram darbininkui už- baigta mokėti	10,92
„ „ Darbininkui už No.4 Tėvy- nės ir korektų skaitymą	35,00		\$149,83

Rokundos S. L. A. Spaustuvės.

INEIGA.

Kovo m. 500 tikiety	1,00
100 lenkiszky tikiety	— 1,00
200 koreziukių	75
Už apgarsinim w Roblevskio	1,00
Už pavekslėlių 600	— 2,00
Už knygas nuo Vienybės	55
	\$6,30

Balan. m. 500 tikiety 1000 tikie- tukų ir 50 plakaty	4,40
1200 kortelių	2,25
150 tikiety ir 60 plakaty	2,00
2000 plakaty	3,00
1000 tikiety	3,50
200 plakaty	1,50
100 velykinių kvitėlių	75
	\$17,40

Geguž. m. 400 tikiety ir 50 pl.	2,50
1000 angliszky plakaty	2,50
Lenkiszki tikietai ir plakatai	4,00
Už apgarsinimą Maslaucko	4,00
Bilų į Wilkes Barre	— 1,50
1200 kvieziukių velykiniu	4,50
1500 tikiety	6,50
Už apgarsinimą Jones and Bros	1,00
Plakatai isz Edwardsville	— 1,00
Už Blaivystės L. No. 1	12,50
Lenkiszki tikietai	1,60
Už Kražių Skerdynę knygą	05
100 laiszky lenkiszky	1,25
	\$42,90

Kovo mėn. įeigos buvo	\$6,30
Balan. mėn. buvo	\$17,40
Geguž. mėnesij buvo	\$42,90
Viso nuo Vasar. iki 1 Birž.	\$65,60

ISZEIGA.

Kovo m. markių, gazo, klijų, ale- jaus ir knaty del czystimo masz.	7,84
Randa namo spastuvės už Vas.	10,00
Už nuvežimą Tėv. ant paczto	40
Pacztoi užmokėta už NN. 1,2 3	10,96
Expresas už volėlius	47
Už kortinas ant langų	6,90
	\$36,57

Balan. m. Už langą S. Townsend	1,25
markės, expresai, muilas, tele- gramai, pluksnos del raszymo klijų ir kiti mažmožiai	1,24
	\$2,49

Geg. m. markės, telegamai, ex- presai, szniurai, gasas,	7,42
Randa spaustuvės už Balan.	10,00
Už nuvežimą Tėv. ant paczto	40
T. Krizanauckui už kraustimą spaustuvė 5 dienas 8 adynas	7,20
Kun. J. Žilinskui iszmokėta	13,00
Konst. Nieniui iszmokėta	1,50
Randa spaust. Gegužio mėn.	10,00
	\$49,52

Kov. m. iszeigos buvo:	\$36,57
Balan. m. iszeigos buvo	\$2,49
Geg. mėn. buvo	\$49,52
Nuo Vasar. iki 1 dienei Birž.	\$88,58

Susiv. Sekr. T. Krizanauckas.

AUKOS ANT KUN. BURBOS PAMINKLO.

Cleveland, O. dr. Lietuvos		Pauksztį ir Juozą Kasulaitį:	
Sunų per Vienybę	\$5,00	1 Kun. M. Szedvydis	25,00
Cleveland, O. N. F. Mar-		2 A.W. Tepluszis	5,00
tiszauskas	2,00	3 T. Pauksztis	2,00
Chicago, Ill. Stan. Maczukas	1,00	4 E. Žoliniutė	1,00
Wilkes Barre per kun. Lopetą		5 J. Kasulaitis	1,00
surinktų bažnyčioj szv. Traicės	5,26	6 O. Kasulaitienė	1,00
Northampton, Mass. per V. Žu-		7 V. Nevulis	1,00
kautską surinkta už biografiją		8 K. Pucilauckas	1,00
kun. A. Burbos nuo szių ypatų:		9 J. Petravyčia	50
1 J. Jaskevyczius	25	10 M. Sabaliauckas	50
2 Aug. Tylunas	25	11 V. Martyszius	50
3 J. Vaicziulis	50	12 J. Matusevyczius	50
4 P. Zaliszkevyczius	25	13 K. Kižis	50
5 K. Zaliszkevyczius	25	14 A. Tamkevyczius	25
6 J. Alianckas	25	15 J. Krauczeliunas	25
7 K. Nakvosas	25	16 T. Žurauckas	25
8 K. Stepulionis	25	17 K. Ancziukaitis	25
9 A. Jaskevyczius	25	18 B. Vosilius	25
10 J. Pecziulis	75	19 K. Vosilienė	25
11 V. Žukautskas	75		\$41,00
		Viso:	\$58,26
	4,00	Pereitam numarij buvo	\$309,15
Pittston, Pa. surinkta per Tamą		Tai viso yra:	\$367,41

NAUJAI PRISIRASZE:

Kuopos No.		„ 14 J. Tumosa	22 m.
74 1 J. Skystimas	22 m.	„ 15 M. Roczkus	28 m.
„ 2 J. Vaicziunas	28 m.	„ 16 S. Draugelis	29 m.
„ 3 V. Vaicziunas	33 m.	„ 17 M. Senavaitienė	18 m.
„ 4 K. Kurszvielis	33 m.	„ 18 M. Czivinskas	36 m.
„ 5 U. Kurszvielienė	24 m.	„ 19 F. Gavnauckas	42 m.
„ 6 M. Bridickas	24 m.	57 1 V. Mikalonas	pagrbės
„ 7 J. Gavanauckas	45 m.	„ 2 J. Krasnickas	pagar.
„ 8 F. Gavanauckienė	19 m.	„ 3 A. Budinas	pagar.
„ 9 J. Pusiauckas	27 m.	58 1 K. Puadziunas	35 m.
„ 10 M. Vilezinckienė	45 m.	„ 2 J. Grabauckas	29 m.
„ 11 P. Bakszys	32 m.	„ 3 T. Kizevyczius	31 m.
„ 12 K. Bakszienė	27 m.	45 1 V. Abukievyczius	21 m.
„ 13 J. Sabaliauckienė	29 m.	38 1 S. Mockievyczius	
		„ 2 V. Struogius	

PERSIKELE SANARIAI:

Kuopos No.		„ „ 2 P. Vitkauskienė
Isz 14 į 39 1 J. Vitkauskas		

Susiv. Sekr. T. Križanauckas.

Skaitlius sanariu.

Kuop os N		I-mo Skyriaus seni san.	II-ro Skyriaus san.	pagarbés san.
1	Edwardsville, Pa kuop	8	—	—
2	Forest City, Pa kuopa	49	—	—
3	Wanamie ir G. Lyon, Pa.	42	1	—
4	Elizabeth, N. J. kuopa	31	—	—
5	Plymouth, V M Vol.	7	—	—
6	Plymouth, Pa kuop.	38	—	1
7	Pittston, Pa kuop.	46	7	—
8	Cleveland O. kuop.	64	—	—
10	Philadelphia, Pa kuop.	42	—	—
11	Waterbury, Conn kuop.	68	—	1
12	Shumokin, Pa kp	20	4	—
13	Baltimore Md kp	33	—	—
14	Pittsburgh, Pa kp	33	1	—
15	Chicago, Ill kp	28	—	—
16	Hazleton, Pa kp	6	—	—
17	Wilkes-Barre, Pa kp	26	4	—
19	Northampton, Mass kp.	22	—	1
20	Union, City, Conn kp	65	1	—
21	Detroit, Mich kp	35	—	—
22	Bridgeton, N. J. kuop.	3	—	—
23	Amsterdam, N Y kp	8	—	—
28	Luzerne Borough, Pa kp	26	—	—
29	Richmond, Va kp	3	—	—
30	Scranton, Pa kp	27	2	—
31	Mahanoy City, Pa	35	—	—
32	Athol Mass, kp	34	—	—
33	Ansonia, Conn kp	11	—	—
34	S. Boston Mass Vitauto	17	—	4
35	Pittsburgh, Pa Vitauto	16	3	—
36	Cincinnati, Oh S. Kaz	7	—	2
37	S Brooklyn N Y kp	5	—	—
38	Brooklyn, E D N Y kp	32	—	—
39	Mckees Roaks, Pa kuop.	41	—	—
40	Newark, N J kp.	18	—	—
41	Brighton, Mass S Juoz.	—	2	—
43	Philadelphia, S Juoz	68	—	1
45	Homstead Pa S Juoz	18	—	—
46	Pittsburgh Pa S Juoz	21	1	—
49	Gilbretwille, Mass.	5	—	—
50	Mahanoy Plane, Pa. kp.	15	—	—
51	Shenandoah Pa kp	38	2	—
52	Minersville, Pa kp	30	—	3
53	Peqaubock, Conn kp	3	—	—
56	Traverse City, Mich	19	—	—
57	Eroad Brock, Conn kp	2	—	5
58	Worcester, Mass kp	23	—	—
60	S Boston, Mass kp.	13	1	—
61	Beavere Folls, Pa. kp	3	—	—

Kuopos
N

	I-mo Skyriaus seni san.	II-ro Skyriaus san,	pagarbės san,
62 Pittston, Pa. Blaivystės	40	—	18
63 Cincinnati, Oh. kp.	9	—	—
64 Grand Rapids Mic	3	—	30
65 Scranton, Pa. Liet. Sanų	—	—	39
66 Plymouth, Pa. dr. Bl.	6		
67 Bridgeton, Conn. k.	5		
68 Millwilli. N. Y. k.	5		
69 Toluca, Ill. kuop.	5		
70 Brockton, Mass k.	5	4	
72 Mahanoy City, St. ir P.	42		
73 Westville, Ill. ss. Petr. ir Pov.	3		19
74 Lost Creek, Pa. kuopa	19		

W. SŁOMINSKA,

679 Milwaukee Avenue,

CHICAGO, ILL.

*Mano Dirbtuve tapo
Apdowanota*

DWIEMS MEDALIAIS

ant Kosciuszkes Parodos už rupestingą, teisingą ir artistiską išdirbimą.

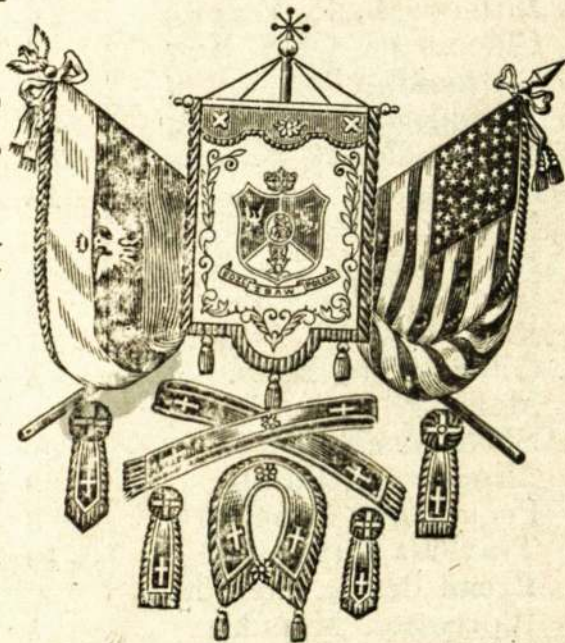

**KARUNŲ, SZARPU,
KUKARDŲ, ROZETŲ,
BERLŲ, MARSZALKINIŲ LAZDŲ ir tt.**

Turiu už garbę apreikšti guodotiniems Kunigams ir guodotin. Draugystėms, kad aš dirbu wisus augszcziaus paminėtus daigtus **Pigiausei, Teisingiausei ir Geriausei**, nes per 30 metų užsiimdama išdirbimais įgijau geriausę praktiką ir dėl to galiu wiską padirbt pigiau ir geriau negu kiti fabrikai.

Su guodone

W. SŁOMINSKA, 679 MILWAUKEE AV., CHICAGO, ILL.

„SUSIVIENIJIMO LIET. AMERIKOJ“ CIGARAI.

Broliai lietuviai, kurie rakote, nerukykite kitokių cigarų, kaip mus LIETUVISZKUS TAUTISZKUS, SPECIALISZKAI DEL BROLIU LIETUVIU PADARYTUS.

Vadinasi tie cigarai SUSIV. LIET. AMERIKOS CIGARAI, taip ir ant „baxo“ parašyta. Cigarai tie pigūs, o labai geri. Galite juos gauti tik pas mane. Raszykite ant šitokio adreso.

M. SACEVICZ, No 120 Hosmer str., Cleveland, Ohio

Jones Bros

BEKERES ir „KENDŽIU“

pardavėjai dirbame teipgi

geriausią „AISKRIMA“

viską tai pristatome greitai ant

balių, veseilių ir piknikų

PLYMOUTH, PA.

JURGIS REKUS ir KOMP:

užlaikom

GRABORYSTE.

Parsandom „keridžius“, „boges“ ant laidotuvių, veseilių krikštynų. Atliekam viską kcupigiausiai.

JURGIS REKUS & C o.

88 S. MEAD, str.

WILKES-BARRE, PA.

Siakanczios knygos galima gauti S. L. A. Spaustuvėj

Budas senovės lietuvių ir žemaičių.....	50c.
Istorija Europos.....	15
Kražių skerdynė.....	5
Padėjimas lietuvių tautos rusų viesspatystėj	35
(Ta pati knyga maskolizskoj kalboj....)	\$1,00
Kristijono Donelaiczio raszta (eilės).....	40
Medega mūsų tautiszka vaistinikystai... ..	40
Medega Sim. Dankanto bijografijai.....	80
Pajauta, (pasaka isz Lietuvos istorijos)..	60
Naktys (eilės) E. Youngo, vertė L. Ivins.	15
Pavasario balsui, (eiles Mairionio).....	15
Kanklės, (eilės ir dainos).....	15
Jonas isz Kempės ir Szilka, (eilės).....	15
Gipsinis Jotis ir Per kytrumą, (pasakos)..	15
Zentas del parodos (komedija), vertė Sel..	15
Nesiprieszink, (komedija).....	10
„Tėvynė“ 1896 metų, visi numerai.....	50
„Tėvynė“ 1897 metų, visi numerai.....	1,00
Kun. A. Burba, jo gyvenimas ir darbai..	25
Istorija szventa seno ir naujo įstatymo.....	50

Norėdami gauti sziaias knygas kreipkites į rėdystę „Tėvynės“ ant adriso:
Tėvynė, Bx. 1053, Plymouth, Pa.

Ukininkas!

Mėnesinis lietuviszkas laikrasztis, paszvēstas reikalams Lietuvos ukininkų. Kasztuoja 4 markes. Amerikoj 1 dolerį.

Varpas!

Yra tai moksliszkas ir literatiszkas laikrasztis, iszeinaš Prusu Lietuvoj, syki į du mėnesiu. Kasztuoja 4 mark. Amerikoj 1 dolerį.

Norėdami gauti tuodu laikraszcius raszykit ant adreso:

S. LAPINAS
TILSIT. OST PR.
GERMANY.

Tevynes Sargas

Mėnesinis laikrasztis paskirtas dvasiszkam ir medegiszkam Lietuvių tautos užlaikymui per jos apszvietimą, iszeina Tilžėje. Amerikoje kasztuoja **1 dol.** su prisiuntimu. Raszykit pas:

HERRN SAUNUS,
TILSIT, Wasser str.
OST PREUSSEN.

K. Radzeviczius

Puikiausia visam Shenandoah'rij
RESTAURACIJA.

Tris syk ant dienos **KARSZTI UŽKANDZIAI**, o teip visada szalti dykai. Geriausi ir pigiausi **PIETUS**, viskas szviežia: **CIGARAI** pirmos klesos. Priegtam kožnas lietuvys ras **SZIRDINGA RODA** kiekvienam reikale. O ir **PINIGUS MAINO** ir siunczia į **LIETUVA** ir į kitas dalis svieto.

121 E. Centre str,

SHENANDOAH, PA.

Vienatinė Lietuviszka Aptieka!

TRAJANKA!

Lewis'o Lietuviszka Trajanka Privalo rasti kiekvienoj lietuviszkoj darbinjko stuboj. Mus **Trajanka** yra svarbi, naminė liekarsta, kurią Lietuviai jau per ilgus metus yra vortoje ir daugumas žino jos vertę. Mus **Trajanka** susideda isz czystų žolių ir sėklų, o prieg tam dailiuos blekiniuos baksukuos sudeta. 50c. baksukas arba per pacztą 60c. Mes prilaikom visokių **naminių ir patentavų liekarstų** bei visokių žolių ir szaknų galima pas mus gaut. Liekarstas siuncziam in visur. Jeigu reikalauji ko nors, raszyk pas mus, mes suteiksim jum broliszką rodą ir apturėsi greitą atsakymą. Mano adresas

P. W. BIERSTEIN AND CO.
SHENANDOAH, PA.

V. D Chmieliauckas

E. CENTRE STR.

SHENANDOAH, PA.

Užlaiko didelę **krautuve cigarų, vyno** ir visokių **likierių**, o pardavinėja pigiaus nē kaip svetimtaucziai, kurie užlaiko pulkus agentų nutukusių už lietuviszkus pinigus.

Taigi vyrai susipraskime, ir duokime uždirbti saviszkiui.